

INFORMAȚIE OPERATIVĂ **cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova** **(conform datelor disponibile la 31.12.2019)**

Produsul intern brut a crescut cu 4,8% și a însumat 155,2 mild. lei în 9 luni 2019. Valoarea adăugată brută creată în activitatea “Construcții” a avut cea mai mare influență asupra creșterii economice, asigurând 35% din creșterea PIB, după care “Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante” – 25%; „Industria” - 12% din creștere, ”Informații și comunicații” – 9%, Agricultură - 6%, respectiv. Aceste activități au fost cele mai influente în perioada ianuarie-septembrie a anului curent.

Creșterea prețurilor se accentuează. De la începutul anului 2019 rata inflației a constituit 6,6%, comparativ cu rata inflației de 0,4% înregistrată în aceeași perioadă a anului precedent. Rata inflației anuală (noiembrie 2019 față de noiembrie 2018) a depășit limita de sus a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), constituind 7,1%.

Leul moldovenesc s-a depreciat ușor față de dolarul SUA. De la începutul anului 2019 moneda națională a marcat o depreciere de 1,8% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 pînă la 17,44 lei la 30.11.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,7%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 29.11.2019 a atins un record istoric de 3055,5 mil. dolari, majorîndu-se cu 2,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfîrșitul anului 2018 și cu 1,4% - față de situația la 30.11.2018.

Masa monetară M3 la sfîrșitul lunii noiembrie 2019 a constituit circa 87,9 mild. lei și s-a majorat cu 7,1% comparativ cu sfîrșitul lunii noiembrie a anului 2018. Evoluția masei monetare M3 a fost determinată preponderent de majorarea banilor în circulație cu 14,1%, volumului depozitelor la vedere – cu 7,6% și depozitelor în valută străină – cu 3,7%. Situația creditară se îmbunătățește: volumul creditelor noi acordate în ianuarie-noiembrie 2019 a înregistrat o majorare cu circa 12,8% față de perioada respectivă a anului 2018.

Ritmul de creștere a cheltuielilor bugetare se temperează. În ianuarie-noiembrie 2019 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de circa 56,6 mild. lei (cu 8,4% mai mult față de ianuarie-noiembrie 2018) și cheltuieli – 58,2 mild. lei (mai mult cu 12,7%). Cea mai mare parte din cheltuieli sunt direcționate spre protecția socială, dar cea mai mică – spre protecția mediului. Bugetul public național s-a soldat cu un deficit de -1568,4 mil. lei, spre deosebire de perioada similară a anului 2018, când bugetul s-a încheiat cu un excedent în valoare de 604,9 mil. lei.

Valoarea totală a datoriei de stat administrată de Guvern la 30 noiembrie 2019 a constituit circa 52,4 mild. lei, în creștere cu 1,5% față de data similară a anului 2018, preponderent ca rezultat al deprecierei monedei naționale. Datoria de stat internă a atins un nivel de 23,1 mild. lei și a înregistrat o majorare de 1,4%. Datoria de stat externă a însumat circa 1,7 mild. dolari (29,3 mild. lei), fiind în creștere cu 0,3% (în creștere cu 1,5% - exprimată în lei). Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămîne înalt. Conform datelor preliminare ale Balanței de plăți pentru 9 luni 2019, deficitul contului curent a constituit 10,6% în raport cu PIB, transferurile persoanelor fizice (compensarea pentru muncă și transferurile personale) – 15,9%, acumularea netă de pasive la investițiile străine directe – 5,9%, balanța negativă a bunurilor și serviciilor – 24,6%.

Comerțul exterior se temperează. În ianuarie-octombrie 2019 exporturile s-au majorat cu 3,4%, iar importurile - cu 1,7%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 2503,1 mil. dolari SUA, față de 2499,7 mil. dolari în ianuarie-octombrie 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 47,8%, fiind mai mare cu 0,8 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Remiterile de bani efectuate de către persoanele fizice din străinătate sunt pe un trend constant descendent. În 11 luni ale anului 2019 volumul total al transferurilor bănești din străinătate efectuate prin

băncile din Republica Moldova de către persoanele fizice au înregistrat o diminuare cu 4,8% comparativ cu perioada similară a anului 2018 și au însumat 1114,8 mil. dolari SUA. Diminuarea transferurilor a fost cauzată, în general, de stagnarea economiei Federației Ruse (țara din care provine cea mai mare parte din remitențe), contractarea cererii interne în Italia și recesiunea economică din Turcia.

Sectorul industrial este în creștere. În ianuarie-octombrie 2019 s-a înregistrat o creștere a volumului producției industriale cu 3,4%. Creșterea înregistrată a fost determinată, în special, de majorarea industriei prelucrătoare (+3,1%), precum și a producției și furnizării de energie (+0,2%). Industria extractivă a înregistrat un rezultat negativ (-2,9%). Principalii factori care au determinat creșterea sectorului industrial au fost: dezvoltarea ramurii automotive, evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor și ale industriei alimentare. Totodată, temperarea cererii externe a fost factorul de bază care a încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial.

Producția sectorului agricol este în creștere. În ianuarie-septembrie 2019, volumul producției agricole a înregistrat o creștere de 3,2% (în prețuri comparabile), situație determinată, în special, de creșterea producției vegetale (+7,4%). Producția animalieră a înregistrat diminuare (-4,9%), din contul reducerii atât a producției (creșterii) vitelor și păsărilor (-5,1%), dar și a producției de lapte (-9,3%). Cele mai accentuate creșteri ale producției vegetale au fost înregistrate la floarea soarelui, porumb, legume de câmp, iar descreșteri - la tomate, grâu, struguri.

Activitatea investițională este în creștere. În ianuarie-septembrie 2019 volumul investițiilor a crescut în termeni reali cu 15,6% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 15,8 mild. lei. Intensificarea activității investiționale s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor din contul creditelor externe, investițiilor bugetare, precum și celor din sursele organizațiilor internaționale.

Volumul mărfurilor transportate înregistrează evoluții negative. În ianuarie-octombrie 2019 au fost transportate circa 15,7 mil. tone de mărfuri, cu 1,2% mai puțin. A scăzut, în special, volumul de mărfuri transportate pe cale feroviară (-10,2%). Volumul mărfurilor transportate cu celelalte mijloace de transport a înregistrat creșteri: transportul aerian a crescut cu 10%, transportului rutier – cu 1,8% și transportul naval – cu 1,5%.

Comerțul interior de bunuri și servicii este în creștere, fapt ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici. În ianuarie-octombrie 2019, volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul a crescut cu 14,1% față de anul precedent, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piață prestate populației - cu 15,5%.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în 9 luni 2019 a constituit 7203,9 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 15% față de 9 luni 2018. În termeni reali salariul s-a majorat cu 10,5%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 364 Euro sau 409 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 6660,4 lei, fiind în creștere cu 20,4%, iar în sectorul real – 7408 lei și s-a majorat cu 13,1%, respectiv (în termeni nominali). Majorarea salariilor stimulează creșterea cererii interne și, ca rezultat, impulsionează pe termen scurt creșterea economică, dar, în același timp, creează presiuni inflaționiste.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.10.2019 a fost de 1899,11 lei și s-a majorat cu 14,2% față de aceeași dată a anului 2018 în termeni nominali.

Mărimea minimului de existență pentru semestrul I 2019 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2028,3 lei.

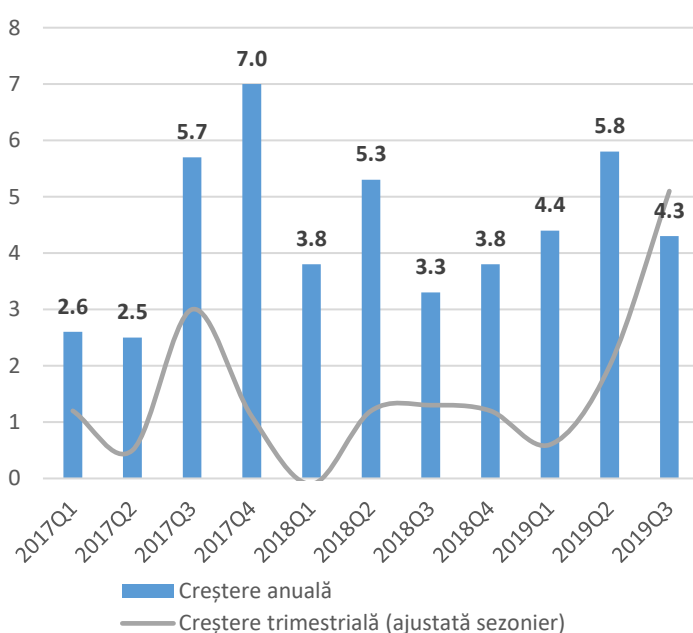
Rata **șomajului** (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4% în trimestrul III 2019. La oficiile forței de muncă în ianuarie-noiembrie 2019 au fost înregistrați circa 27,3 mii **șomeri**, fiind cu 13,4% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-noiembrie 2018.

1. Cadrul macroeconomic

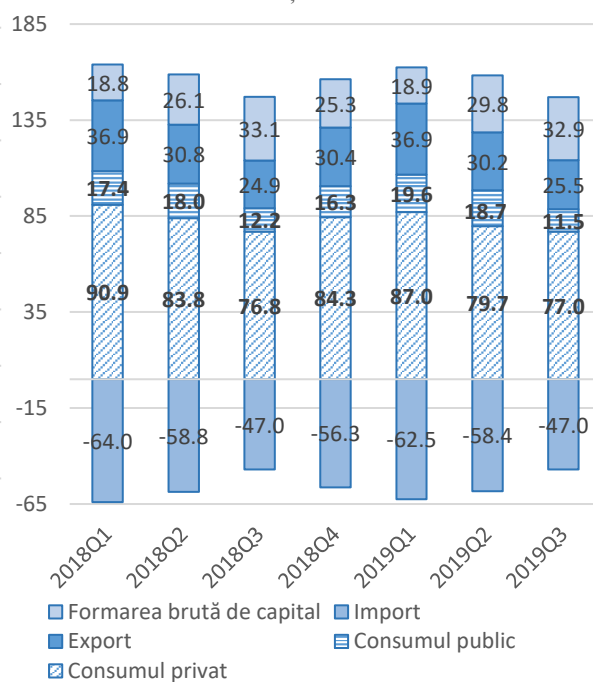
1.1 Produsul intern brut

Produsul intern brut a crescut cu 4,3% în trimestrul III 2019 ca rezultat al intensificării cererii interne

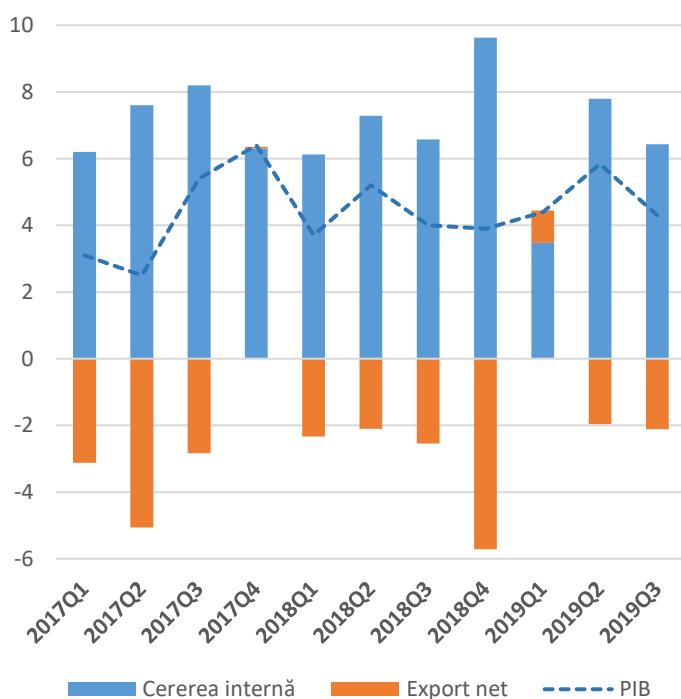
Înregistrînd o creștere reală de 4,3%, Produsul intern brut a însumat 64,3 mild.lei...

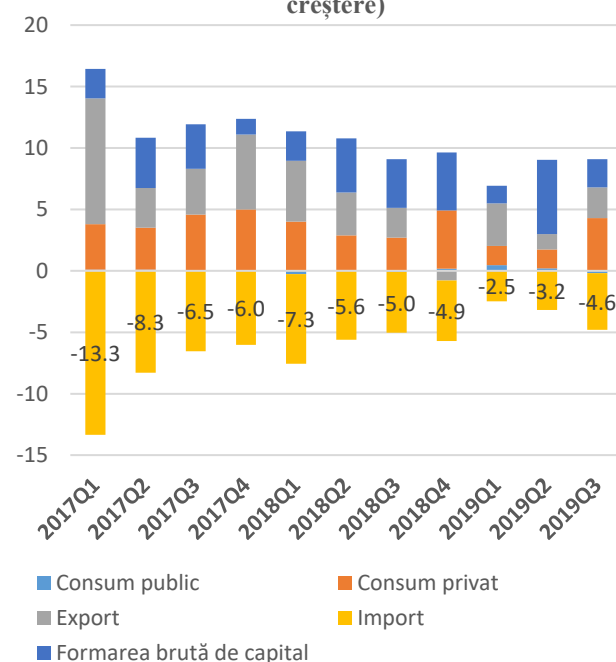
... în structura căruia consumul final total deține 86%

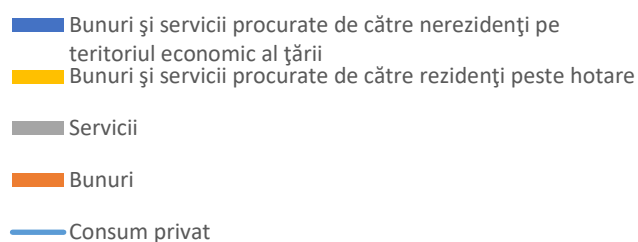
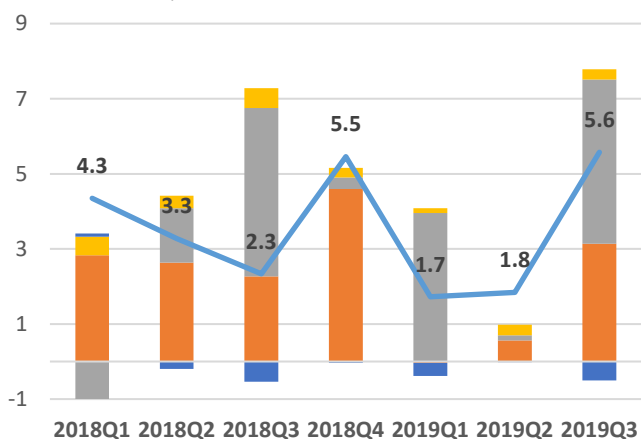
Creșterea PIB s-a datorat cererii interne...

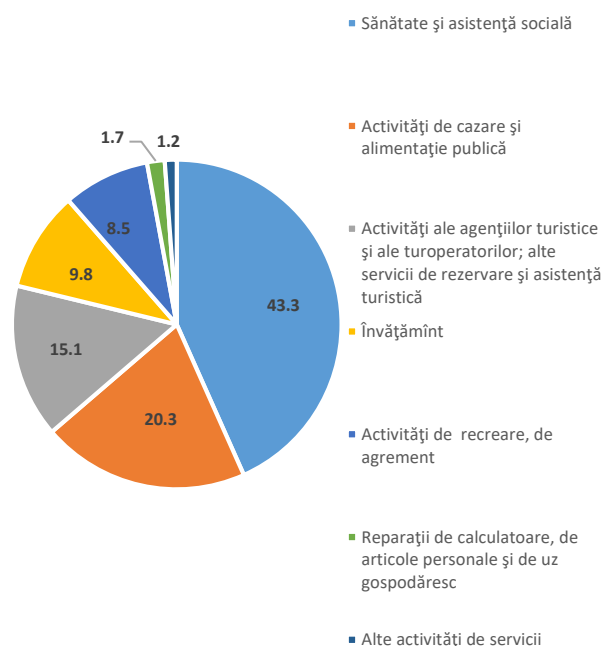
...în timp ce exportul net a influențat negativ (importurile au sustras 4,6 p.p. din creștere)

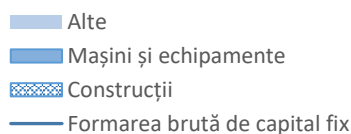
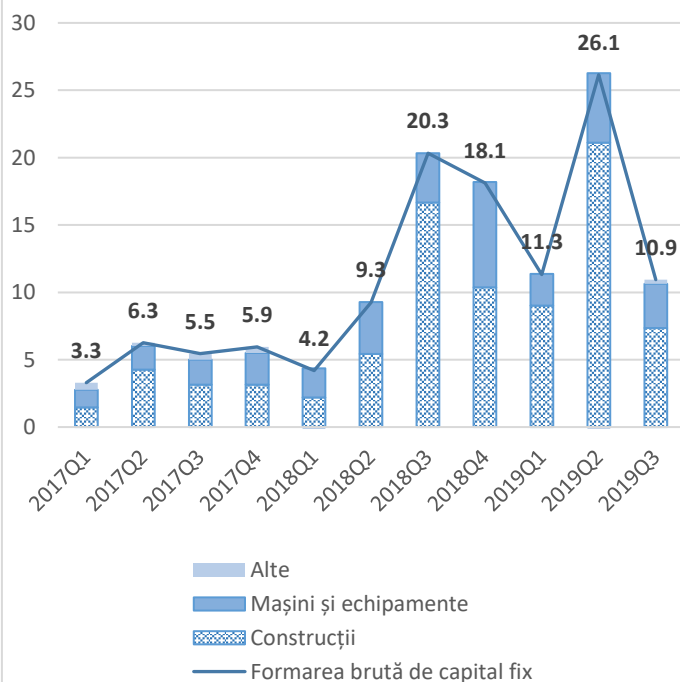
Cererea internă a fost impulsionată de consumul privat. Populația a procurat preponderent servicii...

...în structura cărora predomină serviciile de sănătate și asistență socială

Creșterea economică a fost influențată și de majorarea investițiilor realizate în construcții...

... care au fost impulsionate de construcțiile în clădirile nerezidențiale

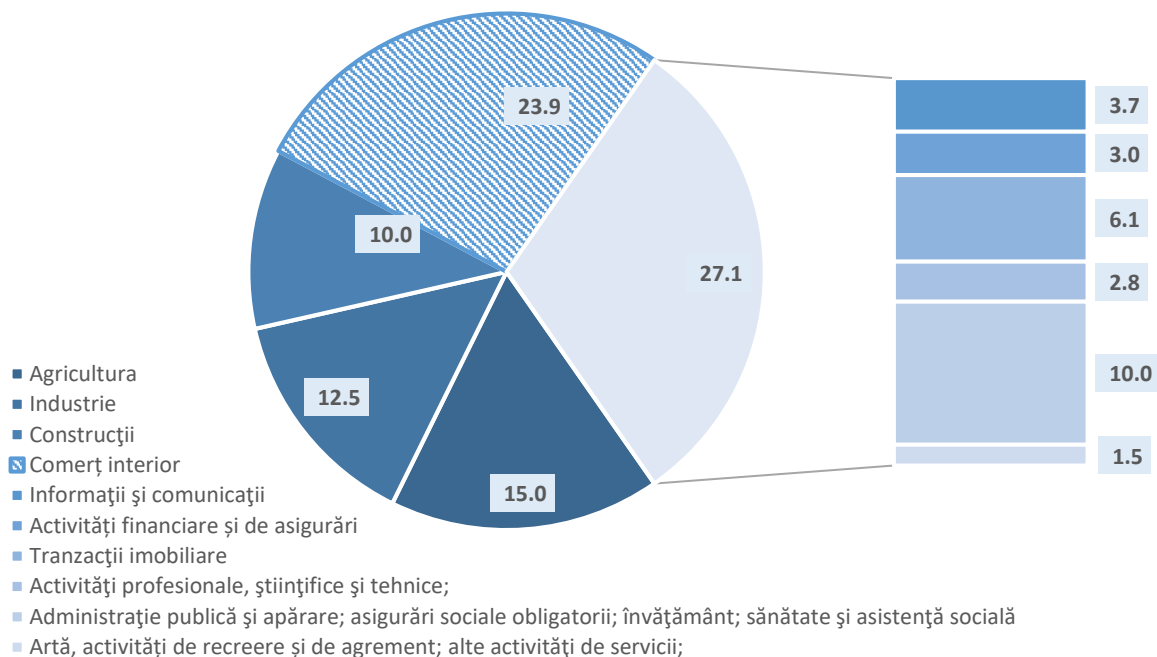
	Față de anul precedent, %	Contribuția la creștere (p.p.)
Clădiri rezidențiale (de locuit)	101,6	0,4
Clădiri nerezidențiale	125,6	7,9
Construcții speciale (ingineresti)	96,7	-1,5
Total construcții	106,7	6,7

Factori de influență asupra investițiilor:

- Investițiile sectorului privat: investițiile în spații de producere și alte clădiri nerezidențiale, în mașini și utilaje, mijloace de transport și terenuri.
- Investițiile publice - orientate în construcții ingineresti, mașini și utilaje, mijloace de transport, programe informatice.
- Debursarea de către instituțiile financiare internaționale a mijloacelor financiare destinate pentru infrastructură
- Programul "Prima casă"
- Investiții realizate de ZEL

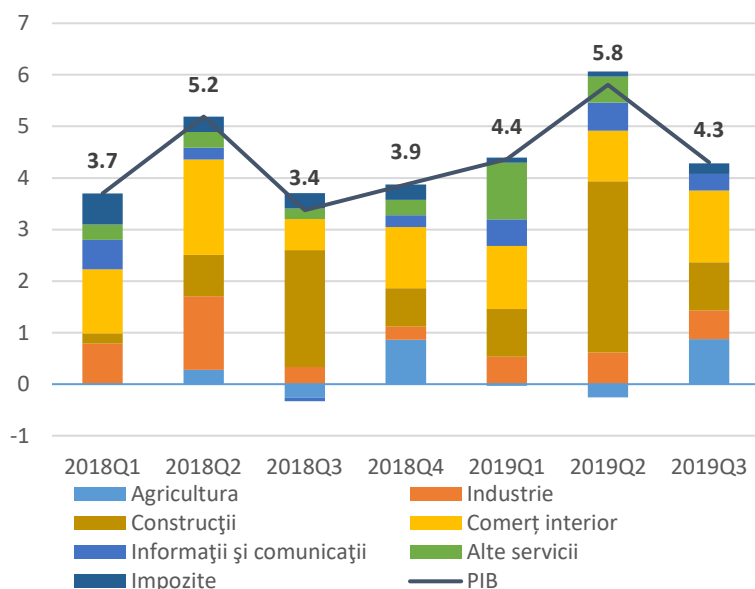
În structura PIB pe resurse ponderea majoră revine serviciilor – 51%

Structura PIB pe resurse, %

Valoarea adăugată brută creată în activitățile economice „Comerț interior” și „Construcții” a asigurat 54% din creșterea economică

Contribuția la evoluția PIB (pp)

Cele mai influente sectoare economice:

Comerț interior - a contribuit la creșterea economică în proporție de 32%

Construcții – 22%

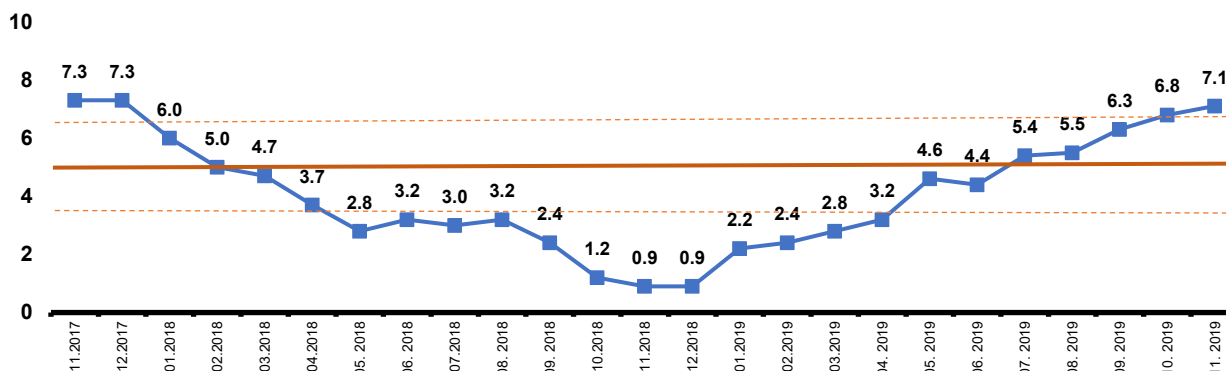
Agricultură – 20%

Industria – 13%

1.2. Inflația

Rata inflației în luna noiembrie 2019 a constituit 6,6% față de decembrie 2018, comparativ cu rata inflației de 0,4% înregistrată în aceeași perioadă a anului 2018. Rata inflației anuală (noiembrie 2019 față de noiembrie 2018) a depășit limita de sus a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), constituind 7,1%.

Dinamica ratei inflației anuale (lună față de luna respectivă a anului precedent), %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre factorii cei mai importanți care au determinat creșterea prețurilor în anul curent se enumeră intensificarea cererii interne ca rezultat al politicii fiscale expansioniste, condițiile climaterice nefavorabile din vară a anului curent și majorarea tarifelor la energia electrică livrată consumatorilor, ca urmare a hotărârii ANRE.

Dinamica ratei inflației în ianuarie - noiembrie 2015–2019, %

Anii	Față de luna precedentă											Noiembrie față de decembrie a anului precedent	Ianuarie-noiembrie față de perioada similară a anului precedent	Rata inflație medie lunară
	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie			
2014	0,8	0,5	0,3	0,5	0,1	-0,1	-0,7	-0,4	0,8	1,3	0,8	3,9	5,1	0,4
2015	0,8	2,2	0,9	1,0	0,5	0,1	-0,5	2,9	1,2	1,8	1,1	12,7	9,3	1,1
2016	0,7	-0,5	0,0	0,0	0,2	-0,3	-0,9	-0,4	0,6	1,3	1,2	1,8	6,7	0,2
2017	1,2	1,2	0,4	1,4	0,9	-0,4	-0,9	-0,4	0,9	1,5	0,7	6,8	6,5	0,6
2018	0,0	0,2	0,1	0,5	0,0	0,0	-1,2	-0,2	0,1	0,4	0,4	0,4	3,2	0,0
2019	1,3	0,4	0,5	0,8	1,4	-0,2	-0,2	-0,03	0,8	0,9	0,8	6,6	4,6	0,6

Sursă: Biroul Național de Statistică

Prețurile la produse alimentare în luna noiembrie 2019 au înregistrat o creștere de 10,6% față de decembrie 2018. În perioada vizată s-au majorat prețurile la cartofi - cu 52,3%; fructe proaspete - cu 45%; ouă - cu 25,1%; legume proaspete - cu 13,6%; pește și conserve din pește - cu 9,3%; carne, preparate și conserve din carne - cu 6,2% etc.

Ca rezultat, creșterea prețurilor la produse alimentare a avut cea mai mare contribuție la IPC general - de 4,1 p.p. Creșterea prețurilor la fructe proaspete a contribuit la majorarea IPC general cu 1,2 p.p.; legume și carne, preparate și conserve din carne - cu câte 0,5 p.p.; cartofi - cu 0,4 p.p.; produse de morărit și panificație și lapte și produse lactate - cu câte 0,3 p.p.; pește și conserve din pește - cu 0,2 p.p.

În general, dinamica prețurilor la produsele alimentare în Republica Moldova este determinată de caracterul sezonier al economiei: în lunile de vară se înregistrează o scădere esențială a prețurilor la legume, fructe, cartofi etc., cu o ulterioară majorare a acestora în lunile de iarnă.

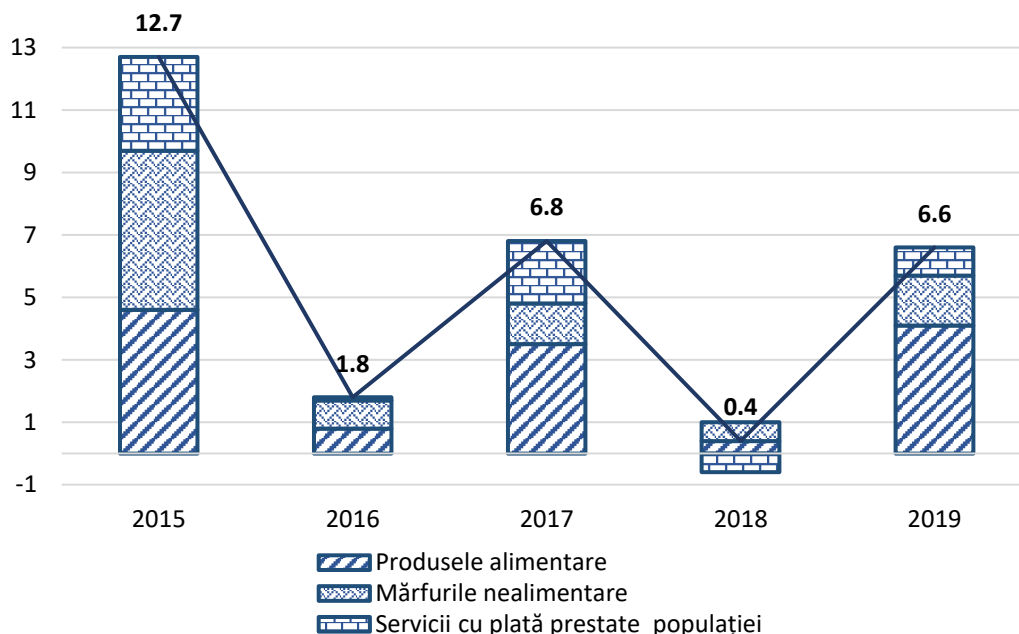
Prețurile la mărfurile nealimentare în noiembrie 2019 s-au majorat cu **4,5%** față de decembrie 2018, în special, ca rezultat al majorării prețurilor la țigări – cu 27,9%, mobilă - cu 6,2%, confecții – cu 5,6%, frigider și congelatoare - cu 5,1%, încălțăminte – cu 4,6%, mașini de spălat – cu 3,8%, autoturisme – cu 3,1%, materiale de construcție - cu 2,3% etc. Totodată, s-au redus prețurile la combustibil cu 1,6%.

Fluctuațiile prețurilor la mărfurile nealimentare sunt determinate, în mare măsură, de evoluția cursului de schimb al monedei naționale. Plus la aceasta, majorarea prețurilor minime pentru țigările comercializate în Republica Moldova, conform Legii bugetului de stat pentru anul 2019, a condiționat majorarea prețurilor la această categorie de mărfuri.

Contribuția prețurilor la mărfurile nealimentare asupra modificării IPC general a fost de 1,6 p.p., în special datorită creșterii prețurilor la țigări (0,5 p.p.) și confecțiilor (0,3 p.p.).

Tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 3,4% față de decembrie 2018, fiind cauzată, în mare parte, de majorarea costurilor la serviciile de educație și învățământ cu 6,2% condiționată de majorarea prețurilor pentru creșe și grădinițe, și chirie - cu 5,5%. De asemenea, s-au majorat tarifele la energie electrică cu 10%, ca rezultat al hotărârii ANRE din 16.08.2019. Per ansamblu, contribuția tarifelor la servicii asupra IPC general a fost neesențială (0,9 p.p.), din care 0,4 p.p. revin tarifelor la energie electrică.

**Contribuția principalelor componente la rata inflației,
luna noiembrie față de decembrie a anului precedent (p.p.)**

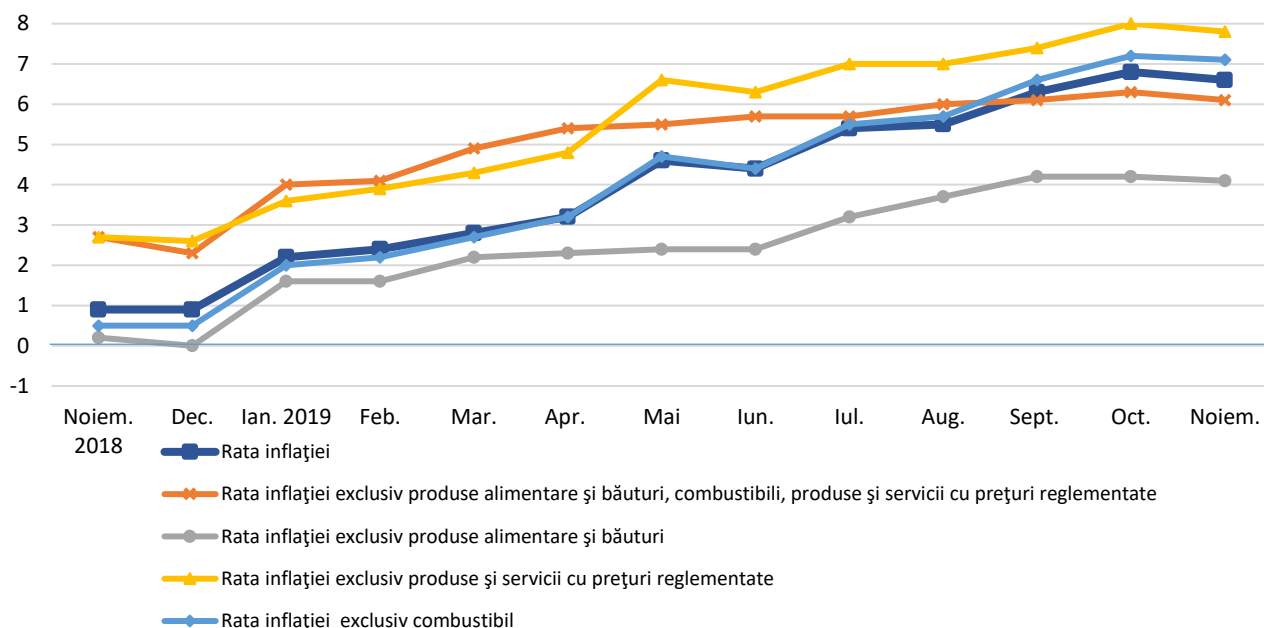
Sursă: Biroul Național de Statistică
Calculule Ministerului Economiei și Infrastructurii

Rata **inflației de bază**¹ *exclusiv produse alimentare și băuturi, combustibili, produse și servicii cu prețuri reglementate* a fost 6,1% față de decembrie 2018, cu 3,9 p.p. mai mare decât nivelul ratei inflației de bază în luna respectivă a anului 2018. Rata inflației *exclusiv produse alimentare și băuturi* a fost 4,2%, *exclusiv*

¹Indicele inflației de bază reflectă sursele persistente ale presiunilor inflaționiste care permite de a percepe trendul inflației în cazul când efectele influențelor temporare și tranzitorii sunt eliminate. Calculul acestui indice se efectuează prin eliminarea din indicele prețurilor de consum general a efectelor unor șocuri tranzitorii de genul modificărilor intervenite în urma schimbării prețurilor și tarifelor la bunuri și servicii cu prețuri reglementate, a condițiilor climaterice nefavorabile care au afectat oferta de produse alimentare, modificărilor de preț la unele produse sezoniere și a variațiilor prețurilor internaționale la combustibili.

combustibil – 7,1%. Rata inflației exclusiv produse și servicii cu prețuri reglementate a constituit 7,8%, fiind cu 5,8 p.p. mai mare comparativ cu nivelul lunii noiembrie 2018.

Dinamica ratei anuale a inflației
(față de luna respectivă a anului precedent), %

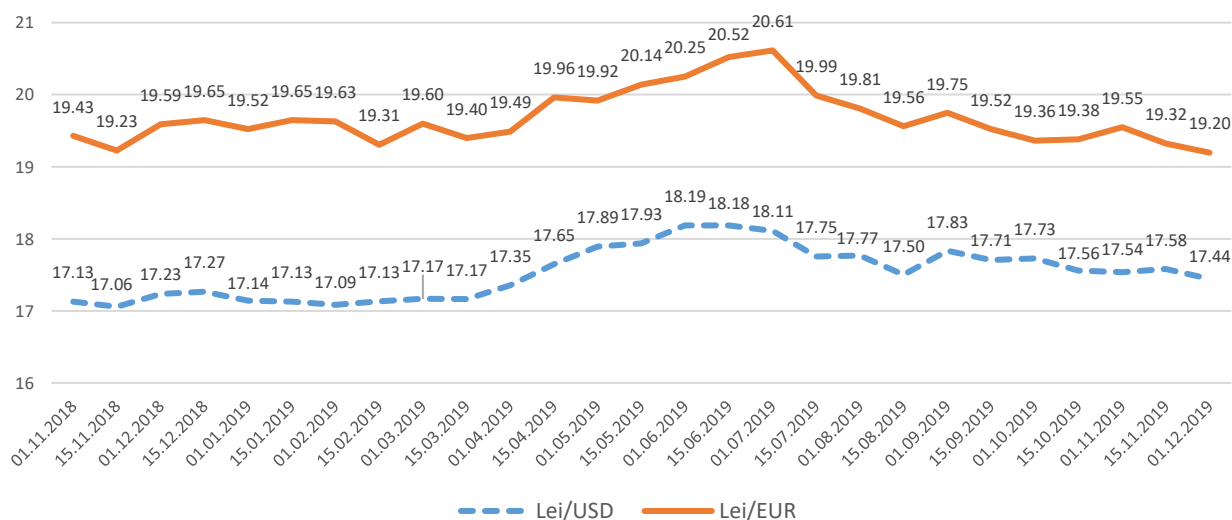

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.3. Cursul de schimb și piața valutară

De la începutul anului 2019 moneda națională a marcat o depreciere de 1,8% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 pînă la 17,44 lei la 30.11.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,7%. Principalii factori care au determinat deprecierea monedei naționale au fost diminuarea intrărilor de valută din contul remiterilor de peste hotare, precum și criza politică din luna iunie. De asemenea, la evoluția cursului de schimb au influențat oscilațiile dolarului SUA pe piețele valutare internaționale și politica monetară a BNM.

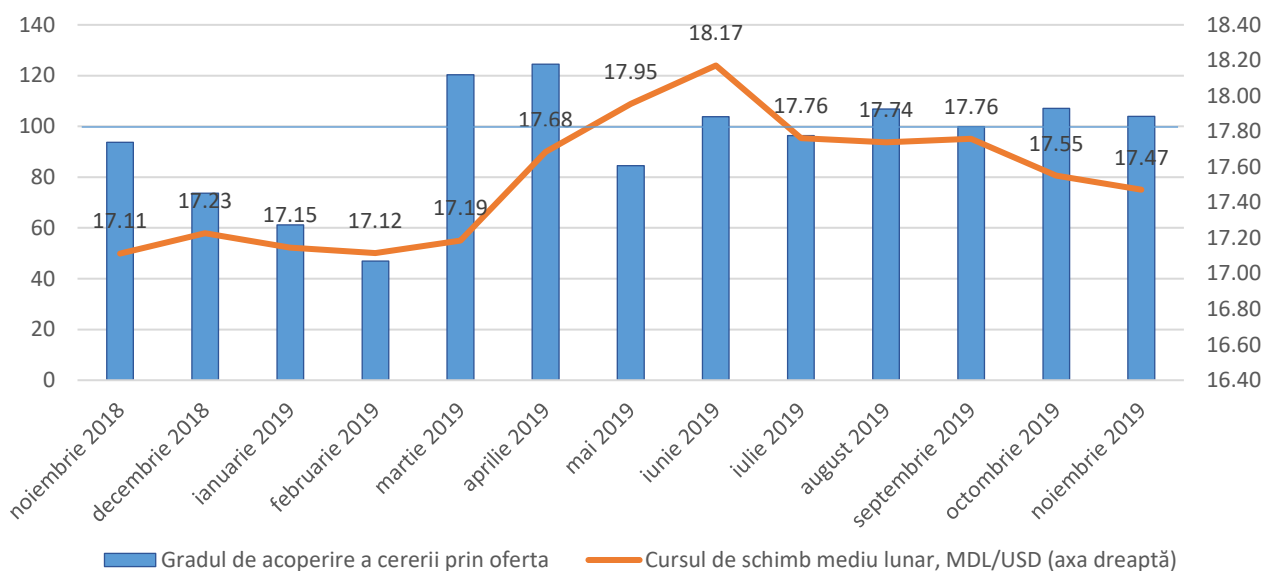
Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În ianuarie-noiembrie 2019, **gradul de acoperire a cererii nete de valută** din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 93,7%, comparativ cu 106,1% în ianuarie-noiembrie 2018. Deficitul de valută pe piața valutară este determinat, în mare parte, de micșorarea ofertei de valută din partea persoanelor fizice, ca rezultat al reducerii influxului remitențelor valutare de peste hotare și creșterea cererii de valută din partea agenților economici.

Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

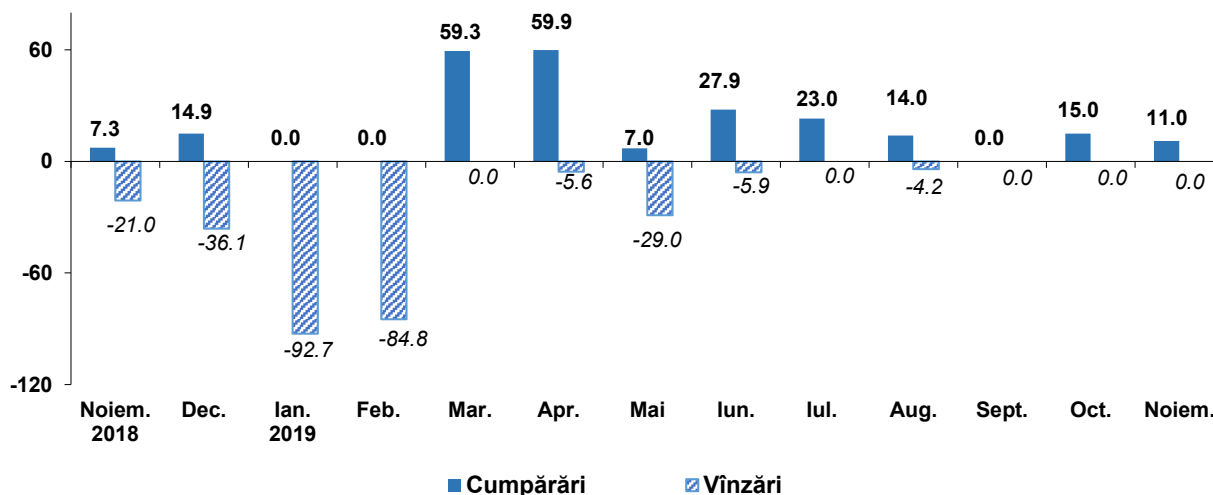
Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura ofertei nete de valută de la persoanele fizice ponderea majoră revine monedei euro – 71,9%, ponderea dolarului a constituit 6%, rublei rusești – 10,9%.

În luna noiembrie gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit circa 103,9%. În aceste condiții, în luna noiembrie BNM a efectuat cumpărări nete de valută pe piața valutară interbancară în valoare de 11 mil.dolari.

De la începutul anului Banca Națională a Moldovei (BNM) a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 5,1 mil. dolari.

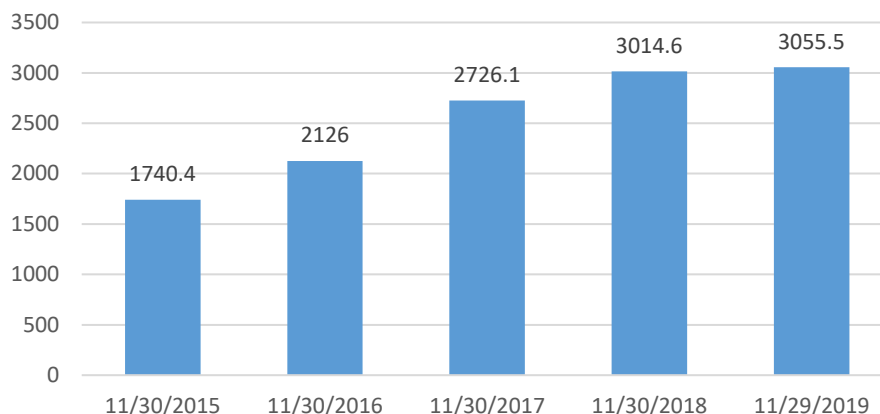
Activitatea BNM pe piața interbancară, echivalentul în mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Situația respectivă a determinat majorarea *Stocului activelor valutare de rezervă ale BNM* cu 2,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018 și cu 1,4% - față de situația la 30.11.2018, atingând un record istoric de 3055,5 mil. dolari (la 29.11.2019). Majorarea activelor oficiale de rezervă se datorează nu numai intervențiilor BNM pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută, dar și intrărilor valutare în favoarea Ministerului Finanțelor, unor granturi primite pentru suport bugetar, precum și aprecierii cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA.

Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei
(mil. dolari SUA)

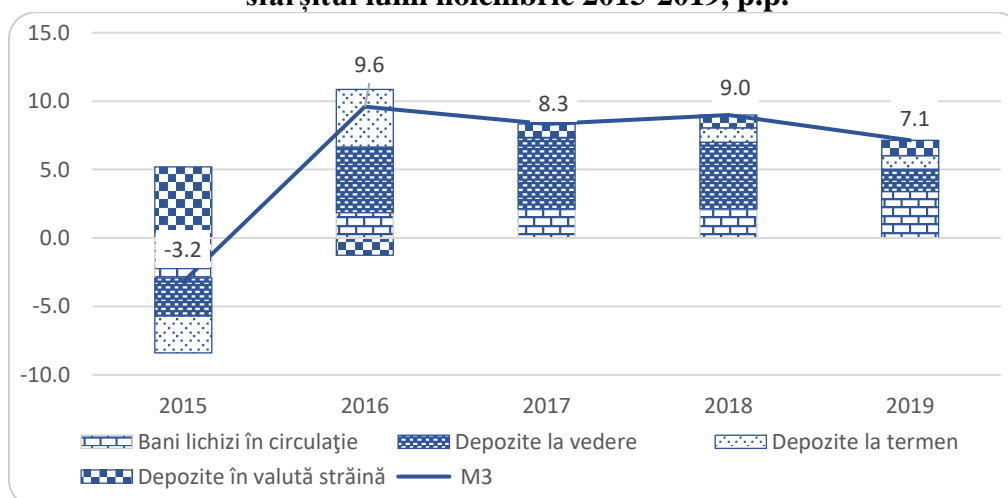
Sursă: Banca Națională a Moldovei

1.4. Indicatorii monetari

Masa monetară M3 la sfârșitul lunii noiembrie 2019 a constituit 87,9 mild. lei și s-a majorat cu 7,1% comparativ cu situația similară din anul 2018. În componența M3 intră banii lichizi în circulație (25,7%), depozite în lei la vedere (21,6%), depozite în lei la termen (22,5%) și depozitele în valută (30,2%).

Cea mai mare parte în structura M3 revine depozitelor - 74,3%. La sfârșitul lunii noiembrie 2019 soldul acestora a fost la nivel de 65,3 mild. lei, înregistrând o majorare cu 4,9% față de sfârșitul lunii noiembrie 2018.

**Contribuția la evoluția masei monetare M3,
sfârșitul lunii noiembrie 2015-2019, p.p.**

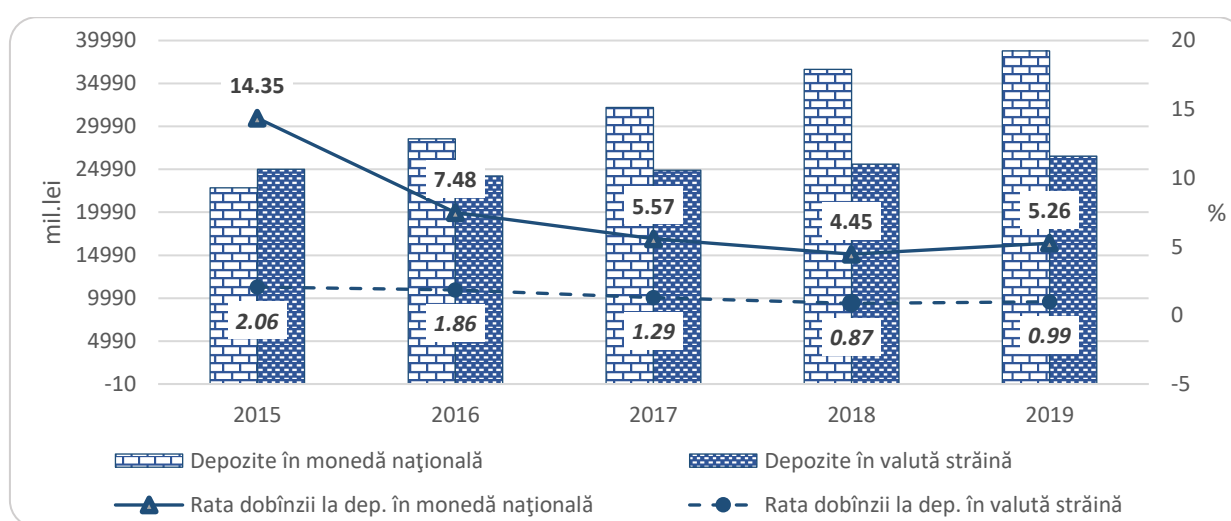

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Volumul de *bani în circulație* a constituit 22,6 mild. lei și a crescut cu 14,1% față de situația de la sfârșitul lunii noiembrie 2018, contribuind cel mai mult la creșterea masei monetare M3. Bani în circulație reprezintă numerarul implicat în procesul de conversie, și anume: bancnote, monede metalice etc. În sfera schimbului de mărfuri banii ca mijloc de circulație asigură executarea plăților pentru cumpărarea materiei prime și a materialelor și achitarea cu producătorii de mărfuri pentru producția finită. Respectiv, creșterea continuă a banilor în circulație reflectă intensitatea activității economice.

Față de sfârșitul lunii noiembrie 2018 soldul *depozitelor în monedă națională* (59,4% din volumul total) s-a majorat cu 5,8%, atingând un volum de 38,8 mild. lei. Este de remarcă creșterea semnificativă a depozitelor la vedere – cu 7,6%. Aceasta se argumentează prin faptul că populația preferă să-și păstreze economiile în lei având acces la ele fără restricții, în pofida dobânzii mai mici comparativ cu depozitele la termen. Totodată, depozitele la termen s-au majorat cu 4,2% față de sfârșitul lunii noiembrie 2018.

Soldul depozitelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul lunii noiembrie 2015-2019

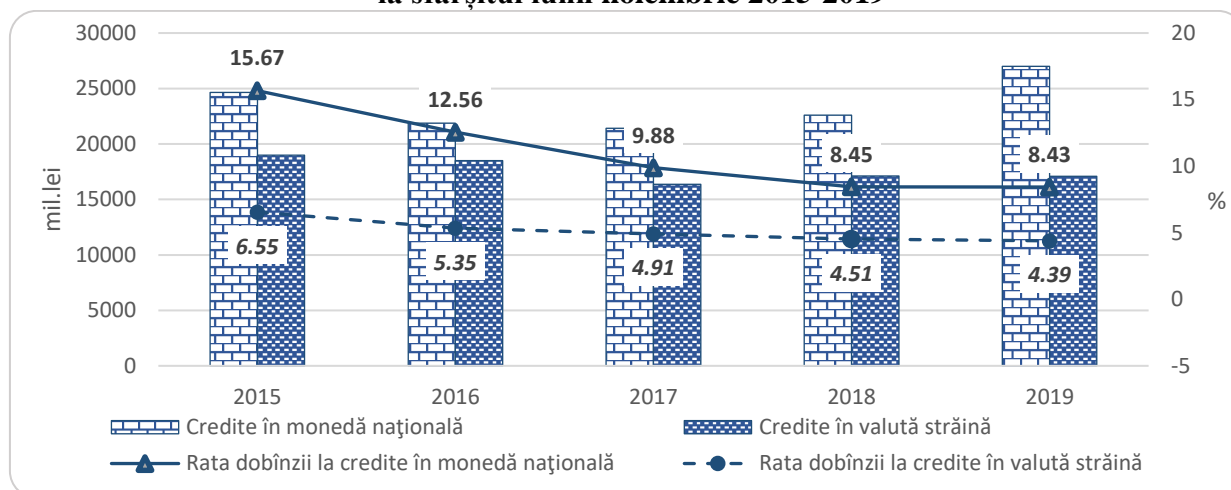

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna noiembrie 2019 au fost atrase depozite noi în monedă națională cu 4,9% mai mult comparativ cu perioada respectivă a anului 2018, iar de la începutul anului - cu 7,2% mai mult.

Soldul *depozitelor în valută străină* este cu 3,7% mai mare față de situația de la sfârșitul lunii noiembrie 2018, însumând 26,5 mild. lei. Deoarece soldul depozitelor în valută străină este recalculat în lei, valoarea acestora în mare parte depinde de evoluția cursului de schimb. În luna noiembrie 2019 au fost atrase depozite noi în valută străină cu 21,6% mai puțin față de perioada respectivă din 2018, iar în ianuarie-noiembrie 2019 – cu 0,9% mai puțin.

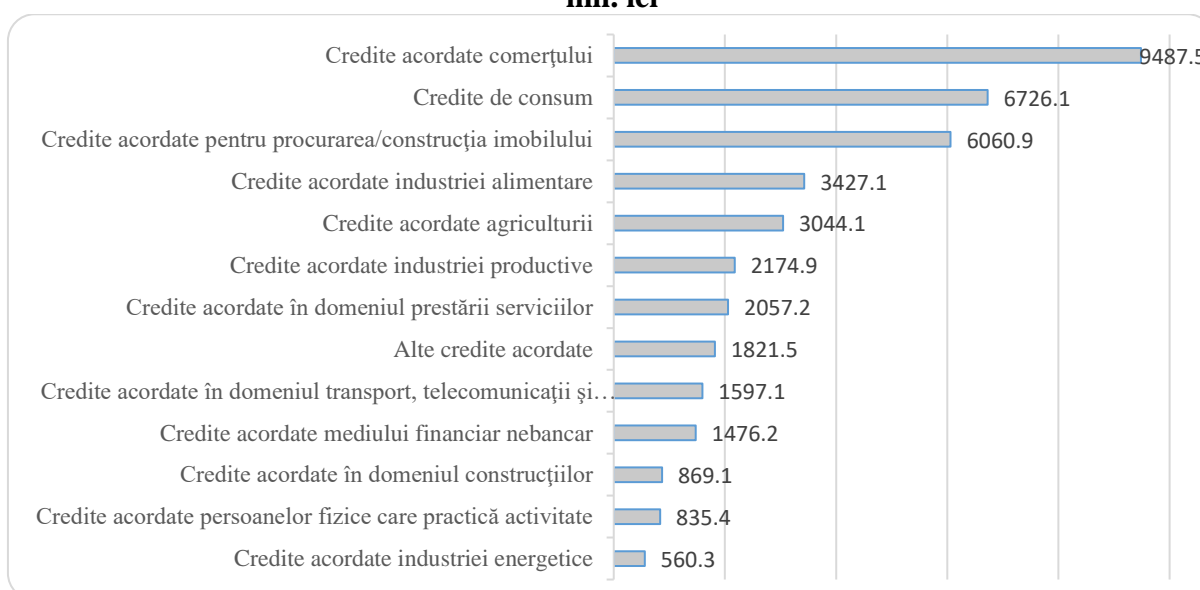
Soldul creditelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul lunii noiembrie 2015-2019

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Datorită nivelului redus al ratelor dobânzii la credite, precum și lansării programului "Prima casă", **creditarea** economiei se înviorează. Soldul creditelor în economie a marcat o creștere cu 11% față de nivelul înregistrat la sfârșitul lunii noiembrie 2018, constituind 44,1 mild. lei. Soldul creditelor în monedă națională s-a majorat cu 19,5%, iar al celor în valută străină s-a diminuat cu 0,2%. Cu toate acestea, încă persistă reticența din partea băncilor în a oferi credite, dată fiind norma rezervelor obligatorii înaltă și profitabilitatea acestora.

Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la 31.11.2019, mil. lei

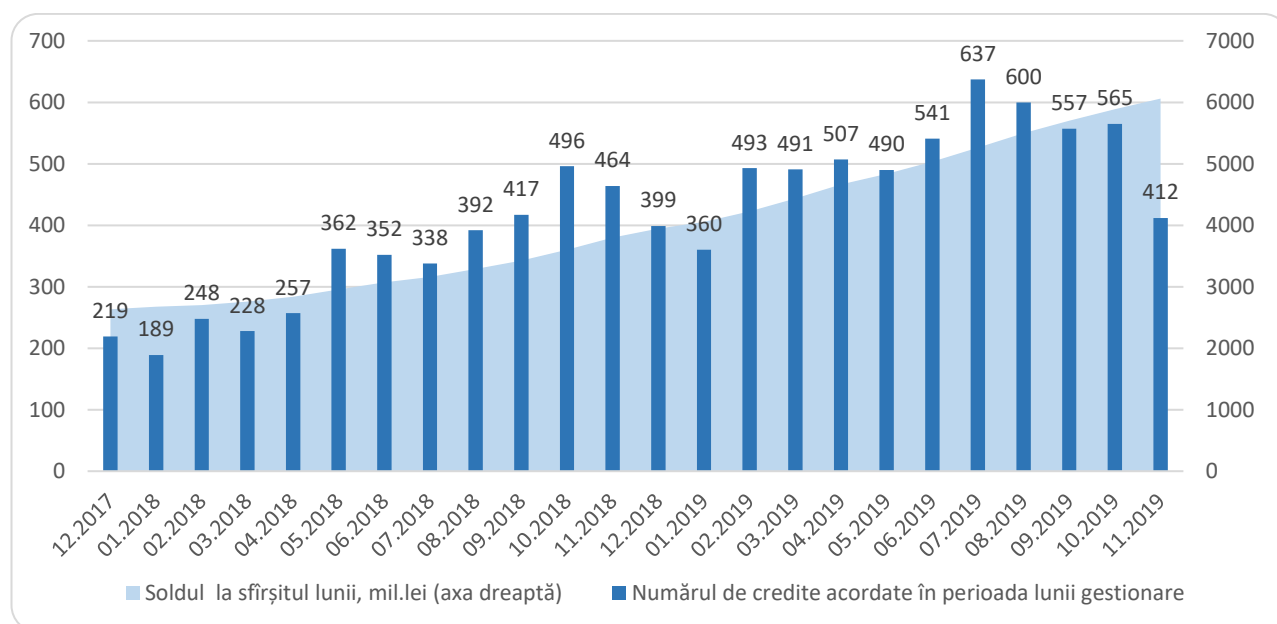

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În portofoliul de credite acordate cea mai mare pondere – 23,6% - revine creditelor destinate comerțului, apoi 16,8% - consumului, 15,1% - pentru procurarea/construcția imobilului, 8,5% - industriei alimentare etc.

Cea mai intensă creștere a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, volumul cărora s-a majorat față de noiembrie 2018 de circa 1,6 ori (2,3 mild. lei), fapt care se explică inclusiv prin lansarea în luna mai 2018 a programului "Prima Casă".

Credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului

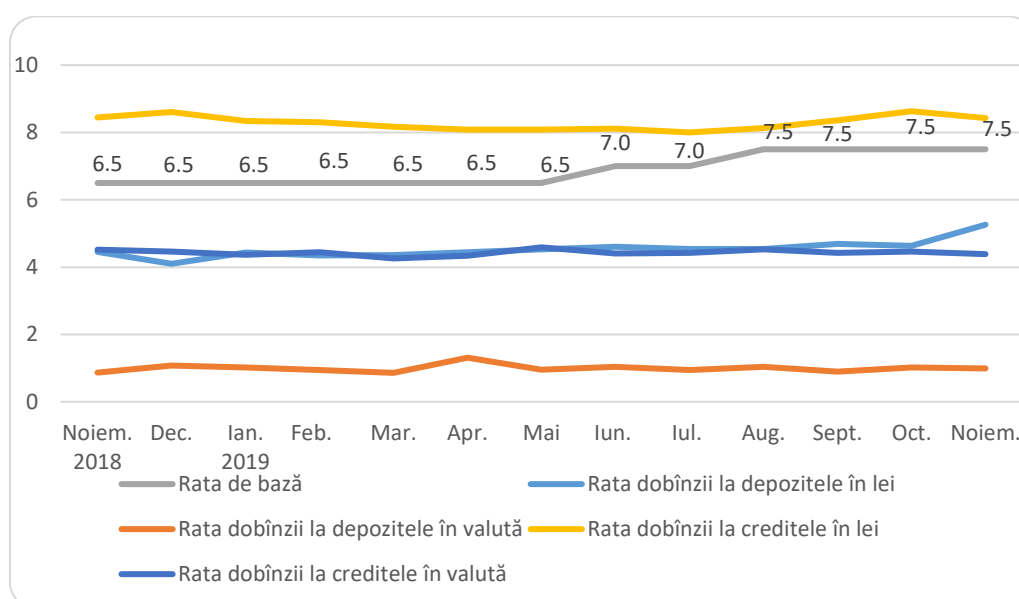

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna noiembrie 2019 a fost acordat un volum de credite noi în monedă națională mai mare cu 12,6% față de cel din luna noiembrie 2018. Totodată, volumul de credite noi acordate în valută străină s-a majorat cu 15,5%. Cumulativ în lunile ianuarie-noiembrie 2019 volumul creditelor noi acordate în monedă națională a fost în creștere față de perioada analogică a anului 2018 cu 24,8%, iar în valută străină – cu 6,9%.

Rata de bază se aprobă în calitate de rată de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. Aceasta se stabilește de către BNM în rezultatul evaluării balanței riscurilor interne și externe cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu. Începând cu 31.07.2019, conform deciziei de politică monetară, rata de bază a fost majorată pînă la 7,5% ca răspuns la presiunile inflaționiste cauzate, în mod special, de creșterea fondului de salarizare și a creditelor de consum, precum și a impulsului fiscal pozitiv. La fel, au fost luate în calcul anticipările cu privire la mediul extern și evoluțiile recente din economia națională.

Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

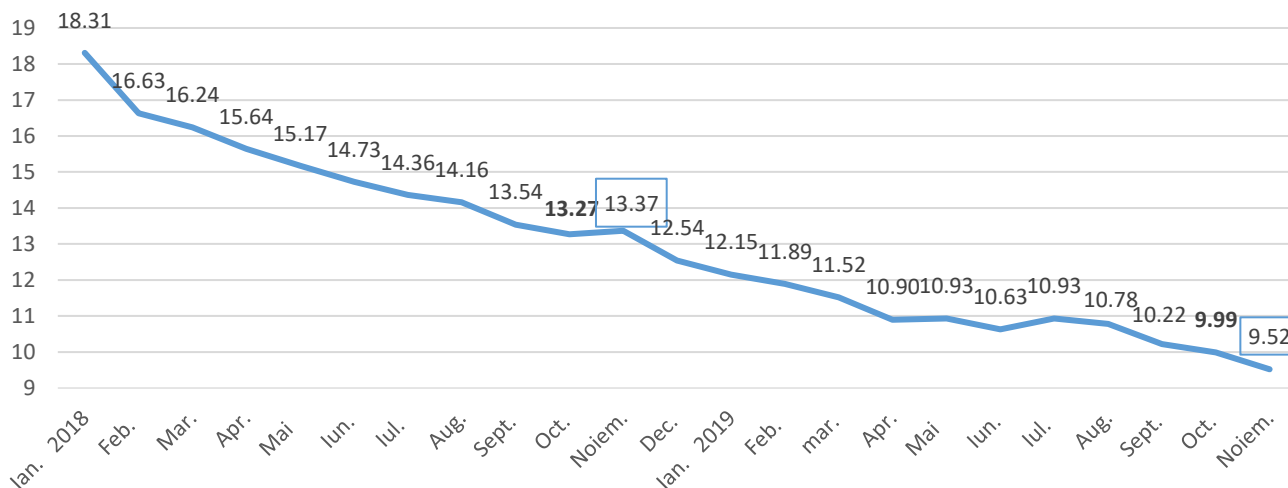

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 148,2%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale au lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Un indicator important care arată atât eficiența bancară, cât și riscul creditării, este nivelul creditelor neperformante. Acestea reprezintă datoriile care cel mai probabil nu vor fi rambursate, astfel creând probleme și dificultăți băncilor creditoare. Soldul datoriei la credite neperformante ca pondere în soldul total al datoriei la credite după 2 ani de evoluție ascendentă, înregistrează o tendință de diminuare de la 18,5% în luna noiembrie 2017 (când a fost atins nivelul maxim) până la 9,5% în luna noiembrie 2019. Diminuarea ponderii creditelor neperformante se explică prin faptul că băncile au aplicat unele proceduri noi (separarea activelor „bune” de cele „rele” etc.), care au condus la reducerea stocului acestora.

Datoria la credite neperformante, % din total datorie la credite

Sursă: Banca Națională a Moldovei

2. Finanțe publice

În perioada ianuarie-noiembrie a anului 2019 la bugetul public național (BPN) s-au acumulat **venituri** într-un volum de 56.6 mild. lei, sau cu 8.4% mai mult decât s-a acumulat în aceeași perioadă a anului trecut, în timp ce s-au efectuat **cheltuieli** în sumă de 58,2 mild. lei, sau cu 12.7% mai mult. Cheltuielile bugetare au depășit veniturile cu 1,6 mild. lei – un deficit bugetar semnificativ, dacă se ia în considerare excedentul din ianuarie-octombrie 2018 în valoare de 0,6 mild. lei.

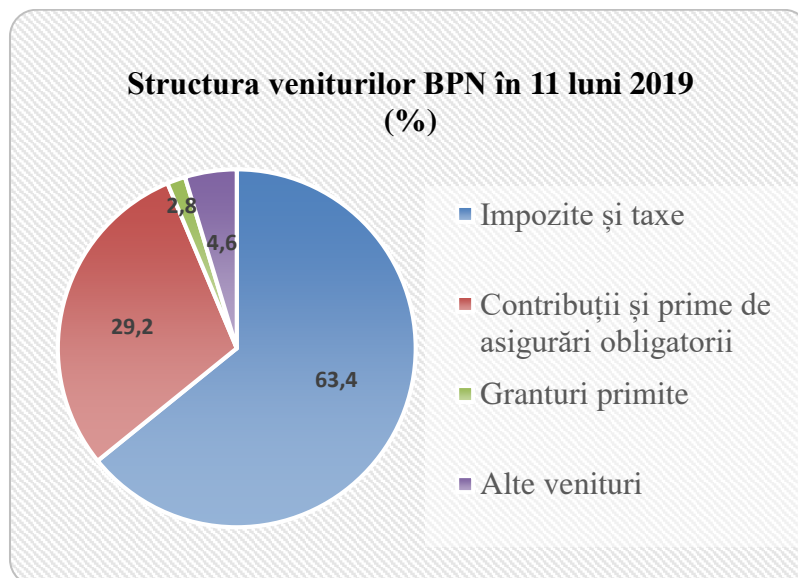
Indicatorii principali privind executarea Bugetului Public Național, mil. lei

	Bugetul Public Național	Inclusiv:			
		Bugetul de Stat	Bugetele locale	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat	Fondurile Asigurărilor de Asistență Medicală
Venituri	56638,0	35 926,3	14 918,4	19 976,8	6 696,9
din care transferuri primite			10 932,2	7 567,8	2 355,0
Cheltuieli	58206,4	38 160,5	14 859,3	19 742,0	6 325,0
din care transferuri acordate		20 855,0			
Deficit (-)/Excedent(+)	-1 568,4	-2 234,2	59,1	234,8	371,9

Sursă: Ministerul Finanțelor

Cu o pondere majoritară de circa 63% în total venituri, **impozitele și taxele** au contribuit cel mai semnificativ la creșterea veniturilor BPN, înregistrând o creștere de 5,8%. Încasările din **impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, preponderent cele din contul Taxei pe valoarea adăugată, au influențat în cea mai mare

măsură creșterea veniturilor. Încasările din TVA s-au majorat cu 7,9% și au asigurat 31% din creșterea totală a veniturilor și din Accize – cu 9,2%, contribuind la creștere în proporție de 11%. Menținerea veniturilor din impozite și taxe pe mărfuri și servicii pe un trend ascendent accentuează dependența economiei naționale de consum (în ianuarie-octombrie 2019 comerțul cu amănuntul a înregistrat o creștere reală de circa 14,1% și comerțul cu ridicata – o creștere nominală de 16,3% față de perioada similară a anului trecut).

Sursă: Ministerul Finanțelor

O contribuție negativă asupra veniturilor din impozite și taxe a avut-o *impozitele pe venit*. În pofida creșterilor salariale înregistrate în anul curent (conform datelor pentru ianuarie-septembrie 2019, salariul mediu lunar în economie s-a majorat cu 15%: în sectorul bugetar – cu 20,4% și în sectorul real – cu 13,1%), încasările din impozitele pe venitul persoanelor fizice (salariu) sunt în diminuare – cu 1,5%. Totodată, și încasările din impozitele pe venitul persoanelor juridice sunt în scădere – cu 0,7%.

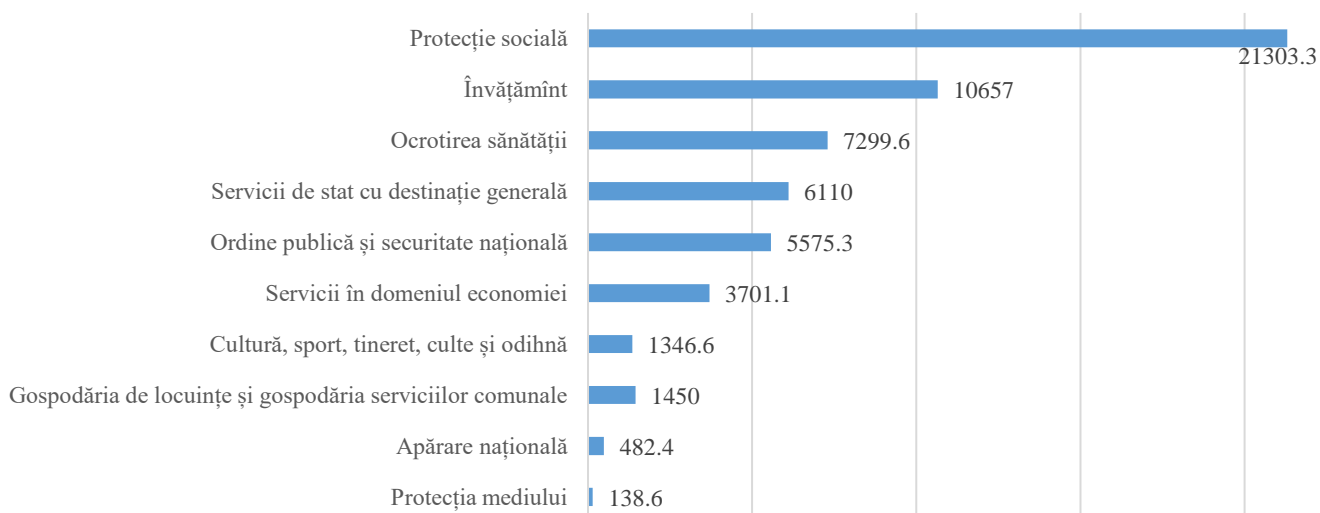
Veniturile din *impozite pe proprietate* dețin o pondere de numai 1,0% și impactul creșterii acestora cu 4,3% asupra evoluției veniturilor totale nu este simțitor.

Din contul *contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii* s-au acumulat venituri în sumă de 16,6 mild.lei. Deținând ponderea de circa 29% în volumul total al veniturilor bugetare, majorarea acestora cu 6,8% a asigurat circa 24% din creșterea totală a veniturilor. Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale s-au majorat cu 3,9%, dar din contul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală – cu 16,3%.

Au fost primite *granturi* într-un volum ce depășește de circa 6 ori volumul primit în aceeași perioadă a anului trecut. De la Guvernele altor state au fost primite granturi mai mult de 2 ori și de la organizațiile internaționale – de 6 ori. Deși ponderea acestora este destul de joasă (2,8%), această majorare a asigurat 29% din creșterea veniturilor totale.

În perioada ianuarie-noiembrie 2019 au fost efectuate *cheltuieli* în sumă de 58 206,4 mil. lei, ceea ce este cu 12,7% peste nivelul înregistrat în perioada analogică a anului trecut. După clasificarea funcțională, cea mai mare pondere în volumul total al cheltuielilor revine prestațiilor sociale – 36,6%, urmată de cheltuielile de învățământ – 18,3%, ocrotirea sănătății – 12,5%, servicii de stat cu destinație generală – 10,5%, ordine publică și securitate națională – 9,6% etc.

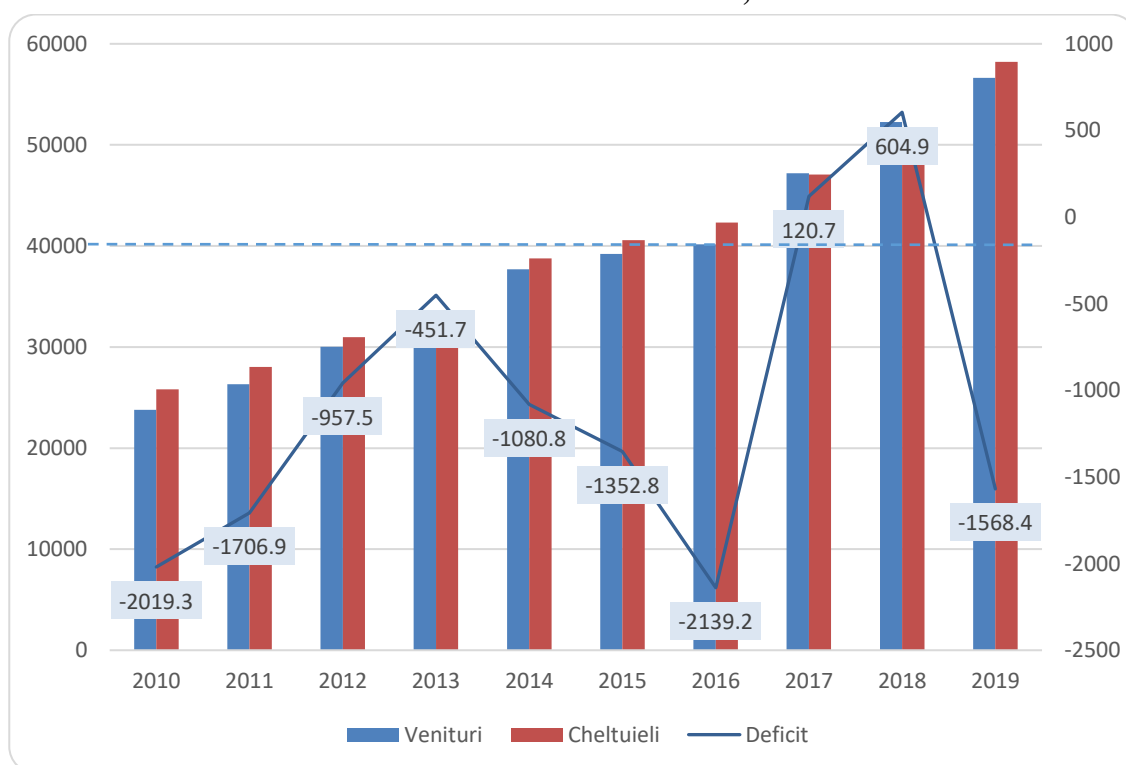
Cheltuielile BPN după clasificarea funcțională, ianuarie-noiembrie 2019, mil.lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Creșterea cheltuielilor cu un ritm mai mare decât a veniturilor preponderent ca rezultat al măsurilor de majorare a salariilor în sectorul bugetar a determinat acumularea unui deficit de -1 568,4 mil.lei. În perioada analogică a anului trecut a fost acumulat un excedent de 604,9 mil.lei.

Evoluția veniturilor, cheltuielilor și a deficitului bugetar în ianuarie-noiembrie 2010-2019, mil.lei

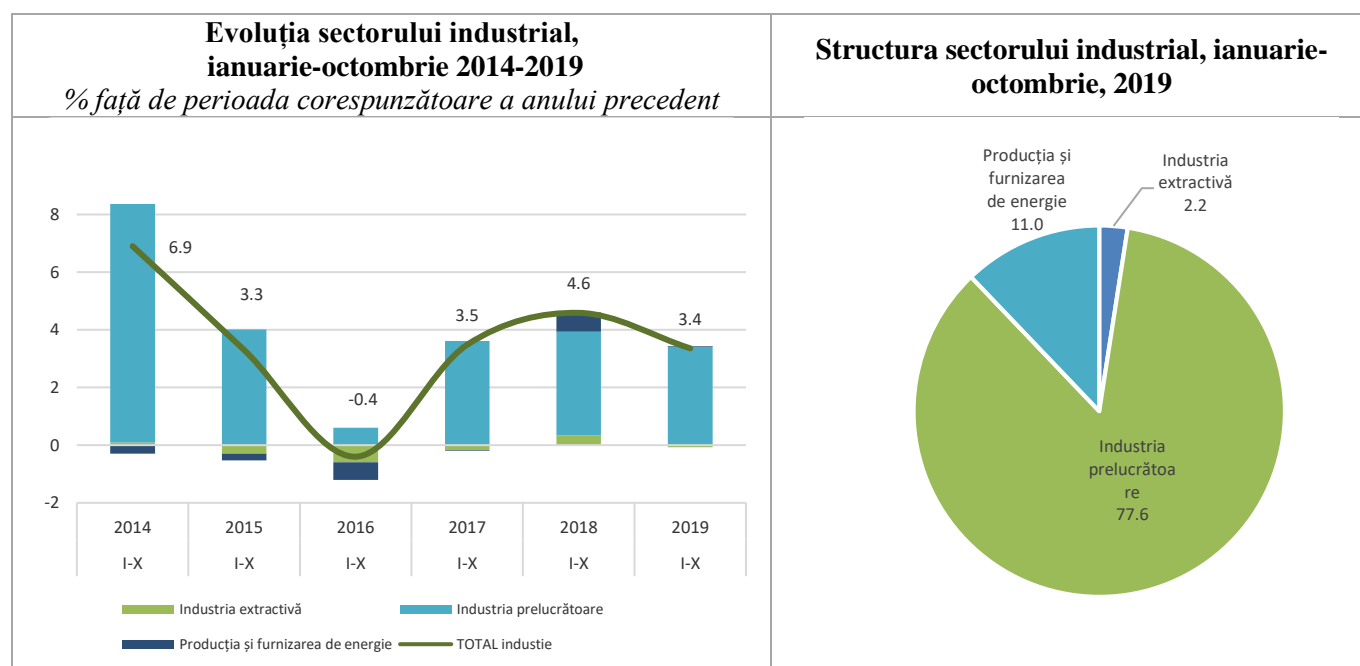
Sursă: Ministerul Finanțelor

Deficitul bugetar a fost acoperit de surse interne și externe de finanțare sub formă de active financiare (creanțe, credite interne acordate instituțiilor nefinanciare și financiare, împrumuturi recreditate interne instituțiilor nefinanciare și financiare) și datorii (datorii interne, împrumuturi interne de la instituțiile nefinanciare și financiare).

3. Sectorul real

3.1. Industria

În ianuarie-octombrie 2019 s-a înregistrat o creștere a volumului producției industriale cu 3,4%. Creșterea a fost determinată, în special, de majorarea producției industriei prelucrătoare, care a crescut cu 4%. Sectorul energetic, de asemenea a avut o influență pozitivă, dar nesemnificativă, din cauza că acesta a înregistrat o majorare de doar 0,2%. Industria extractivă, în ianuarie-octombrie 2019, a înregistrat un rezultat negativ (-2,9%), datorită involuțiilor continue înregistrate de sector în ultimele luni (mai-octombrie 2019).

Sursa: Biroul Național de Statistică

Dezvoltarea industriei auto, a sectorului construcțiilor, precum și creșterea din ultimele luni ale industriei alimentare au constituit factorii de bază care au asigurat creșterea sectorului industrial în perioada analizată.

Fabricarea de piese pentru autovehicule și motoare a fost ramura principală care a contribuit la creșterea sectorului industrial. Ocupând o cotă de 3,5% în total industrie, această ramură a înregistrat o majorare de 36,7% în perioada ianuarie-octombrie 2019, asigurând circa 64% din creșterea sectorului (2,1 p.p.). Ramura respectivă continuă să se extindă datorită dezvoltării proiectelor investitorilor străini inițiate în perioada 2017-2019 în cadrul Zonelor Economice Libere. Totuși, este de remarcat că, în ultimele luni, această ramură înregistrează o încetinire a ritmurilor de creștere, fapt datorat, cel mai probabil, de diminuarea cererii pe piețele externe.

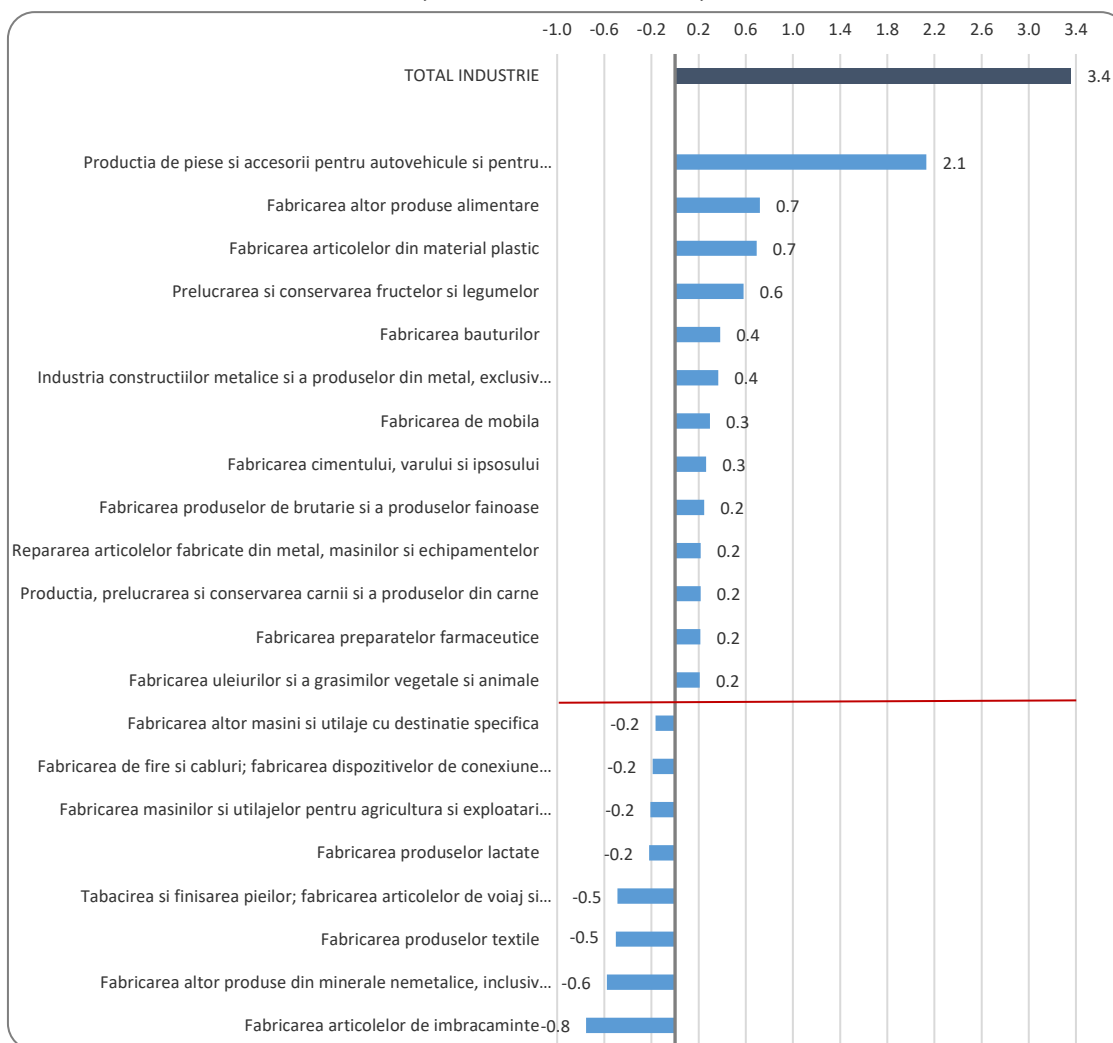
De asemenea, în ascensiune au fost ramurile industriale conexe cu sectorul construcțiilor: *fabricarea articolelor din material plastic, inclusiv geamuri, uși* (creștere +20,2%; contribuția la creșterea industriei de +0,7 p.p.), *fabricarea cimentului, varului și ipsosului* (contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), *fabricarea construcțiilor metalice și a produselor din metal* (creștere de 19,5%; contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), *fabricarea de mobilă* (creștere +11,3%; contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), etc.

Din luna septembrie industria alimentară a revenit pe un trend ascendent, contribuind la creșterea sectorului industrial cu circa 1.8 p.p. (54% din creștere). Principalele ramuri ce au asigurat creșterea industriei alimentare, în perioada ianuarie-octombrie 2019, au fost *fabricarea altor produse alimentare* (creștere +29%; contribuția la creșterea industriei de +0,7 p.p.), *prelucrarea fructelor și legumelor* (creștere +14,4%; contribuția la creșterea industriei de +0,6 p.p.), *fabricarea băuturilor* (creștere +4%; contribuția la creșterea

industrii de +0,4 p.p.), *fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase* (creștere +7,3%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.), *fabricarea și prelucrarea cărnii* (creștere +3,3%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.), *fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale* (creștere +10,8%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.).

Pe lângă ramurile industriale menționate mai sus, un aport pozitiv semnificativ la evoluția sectorului industrial l-a avut creșterea producției de *preparate farmaceutice* (+18,9%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.).

Principalele ramuri care au influențat evoluția industriei, ianuarie-octombrie 2019, p.p. (+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursa: Biroul Național de Statistică

În același timp, în ianuarie-octombrie 2019, ramuri industriale importante și-au restrâns volumul producției, stăgânând evoluția sectorului industrial.

Industria ușoară, ce produce circa 14% din producția industrială, a înregistrat în ianuarie-octombrie 2019 o descreștere medie de circa 11%, ce a avut un efect total de circa -1,7 p.p. asupra sectorului industrial. Descreșterea *industrii ușoare* a fost determinată de scăderea pronunțată a celor 3 sub-ramuri din care e constituită: *fabricarea articolelor de îmbrăcăminte* (evoluție -8,9%; influența asupra industriei -0,8 p.p.), *tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte* (evoluție -17,9%; influența asupra industriei -0,5 p.p.), *fabricarea produselor textile*, altele decât îmbrăcămintea (evoluție -11,8 %; influența asupra industriei -0,5 p.p.). Factorul de bază care a provocat aceste descreșteri a constituit diminuarea cererii externe, produsele industriei ușoare fiind exportate în proporție de circa 79%.

Industria lactatelor continuă trendul negativ. Această industrie a scăzut cu 5,8% în perioada analizată și a influențat rezultatul sectorului industrial cu -0,2 p.p. Scăderea respectivă este legată de situația nefavorabilă din sectorul zootehnic (scăderea continuă a efectivului de vaci, ovine și caprine și respectiv a producției de lapte, concentrarea efectivului de animale în sectorul casnic), precum și de imposibilitatea certificării calității producției animaliere pentru export în Uniunea Europeană, ceea ce limitează dezvoltarea ramurii.

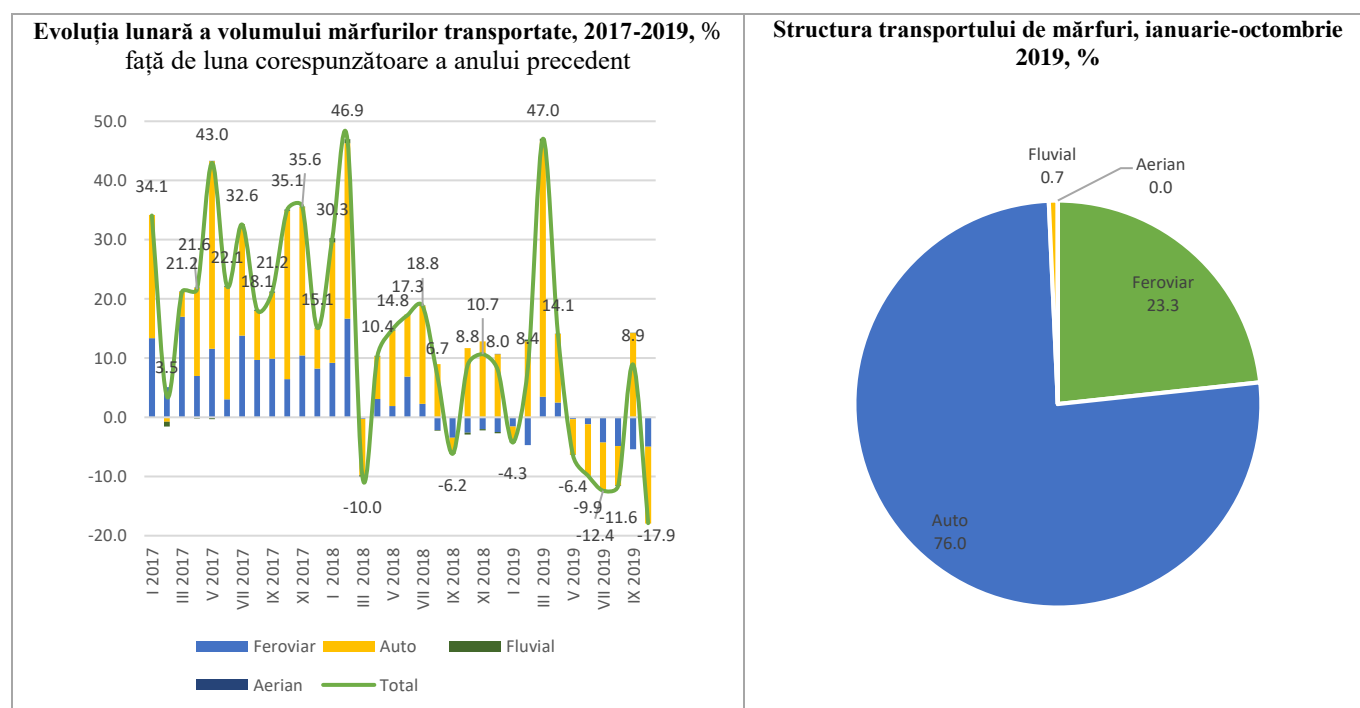
De asemenea, o contribuție negativă esențială la rezultatul sectorului industrial au avut următoarele ramuri: *fabricarea sticlei și articolelor din sticlă* (-14,8%, influența asupra industriei -0,3 p.p.); *fabricarea de mașini și utilaje pentru agricultură și exploatarea forestieră și altor utilaje cu destinație specifică* (influența asupra industriei -0,2 p.p.).

3.3. Transportul

Volumul mărfurilor transportate în ianuarie-octombrie 2019 a descrescut cu 1,2%, însumând circa 15,7 mil. tone. Această evoluție a fost determinată, în special, de diminuarea volumului de mărfuri transportate pe cale feroviară (-10,2%). Volumul mărfurilor transportate cu celelalte mijloace de transport a înregistrat creșteri: transportul aerian a crescut cu 10%, transportului rutier – cu 1,8% și transportului naval – cu 1,5%.

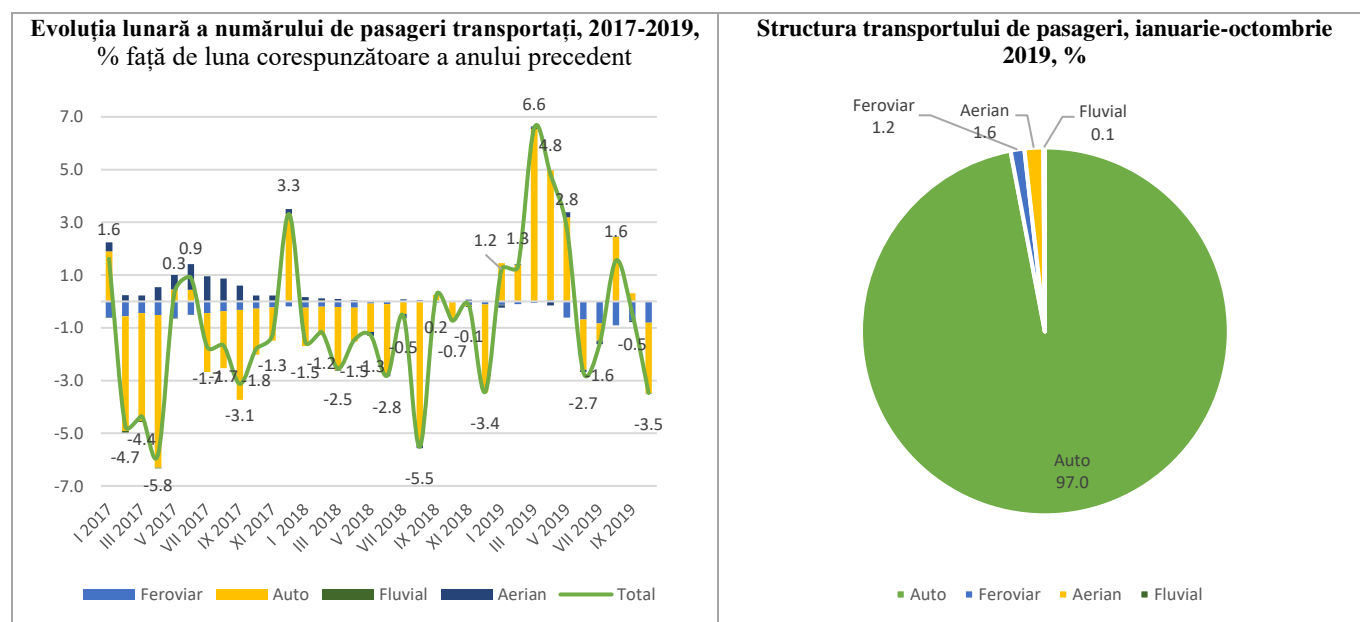
Descrășteri ale volumului mărfurilor transportate au început să fie înregistrate din luna mai, perioadă în care comerțul exterior de mărfuri a înregistrat, preponderent, valori negative. În luna octombrie s-a înregistrat cea mai mare descrăștere a volumului mărfurilor transportate (-17,9%), evoluție care a coincis cu diminuarea volumului serviciilor prestate populației, comerțului intern cu ridicata și a importurilor de mărfuri.

În structura serviciilor de transport predomină transportul rutier, care ocupă circa 76% din volumul total al serviciilor, urmat de transportul feroviar, cu o pondere de circa 23%. Transportul naval și aerian de mărfuri dețin o cotă neînsemnată în structura serviciilor respective, de circa 1%.

Sursă: Biroul Național de Statistică

În ianuarie-octombrie 2019 numărul pasagerilor transportați a crescut cu circa 1%, de aceste servicii beneficiind în total circa 85,5 milioane pasageri. Creșteri ale numărului de pasageri au fost înregistrate în cazul transportului rutier (+2,1%), ce ocupă aproape integral piața serviciilor de transport-pasageri (circa 97%) și transportului fluvial (+0,9%). Transportul feroviar și aerian au înregistrat scăderi ale numărului de pasageri: -28,5% și -1,3% respectiv.

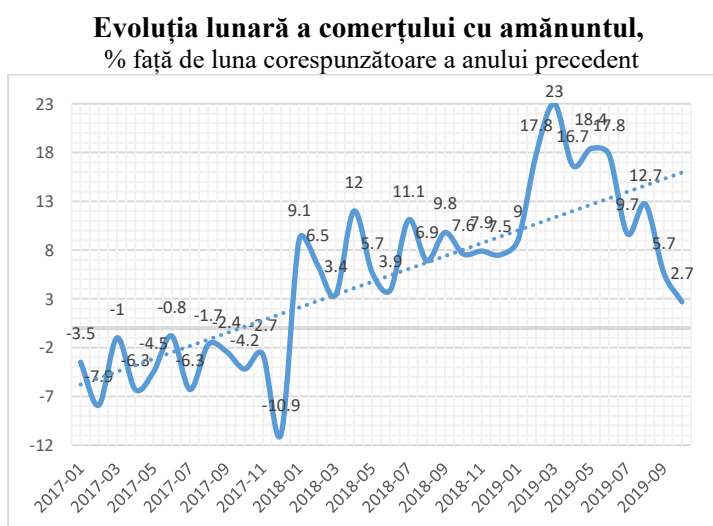
Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre problemele de bază ale sectorului de transport rămân a fi *transportul ilicit de pasageri, performanța scăzută a serviciilor de transport public și a transportului feroviar*, fapt ce influențează scăderea continuă a pasagerilor transportați și creșterea traficului de transport rutier. Conform ultimelor date disponibile (2017), ponderea economiei neobservate în sectorul transporturilor constituie circa 7,8%. Totodată, din cauza subdezvoltării sectorului feroviar, în Republica Moldova se accentuează tendința de migrare a traficului de la calea ferată spre transportul rutier, deși tendința și viziunea de dezvoltare a sectorului de transport în țările UE este inversă.

3.4. Comerțul intern cu bunuri și servicii

În ianuarie-octombrie 2019, cifra de afaceri în **comerțul cu amănuntul** a însumat circa 48,1 mild. lei și a înregistrat o creștere de circa 14,1% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului trecut. Creșterile volumului mărfurilor comercializate cu amănuntul demonstrează o creștere a cererii de mărfuri din partea populației, fapt datorat, în special, de creșterea reală a veniturilor salariale, a creditelor noi de consum, precum și a altor surse de venituri.

În structura vânzărilor pe grupe de mărfuri predomină produsele nealimentare, cota cărora constituie circa 70%, inclusiv carburanți pentru autovehicule – 22%, produse de uz casnic – 15,5%, echipament informatic și de telecomunicații – 2,6%, bunuri culturale – 1,6%. Vânzările de produse alimentare reprezintă circa 30% din volumul total al vânzărilor.

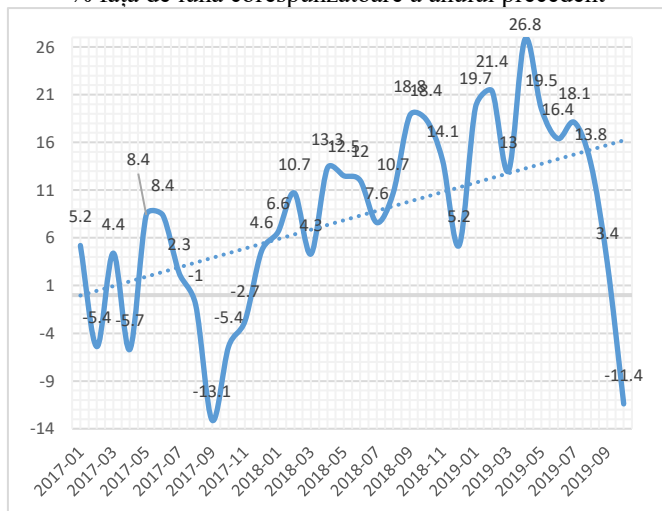

Sursă: Biroul Național de Statistică

Volumul serviciilor de piață prestate populației, de asemenea, a crescut. În ianuarie-octombrie 2019, cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației au marcat o creștere de 15,5% (în prețuri comparabile) și a însumat circa 17,8 mild. lei. La fel ca în cazul comerțului cu amănuntul, factorul de bază care a influențat creșterea solicitărilor de servicii a constituit îmbunătățirea situației financiare a populației. Totuși, în ultima lună de analiză (octombrie) s-a înregistrat o descreștere semnificativă a serviciilor prestate populației (-11,4%), fapt ce ar putea indica apariția unor semnale de descreștere a cererii interne.

Evoluția lunară a cifrei de afaceri pentru serviciile prestate populației,

% față de luna corespunzătoare a anului precedent

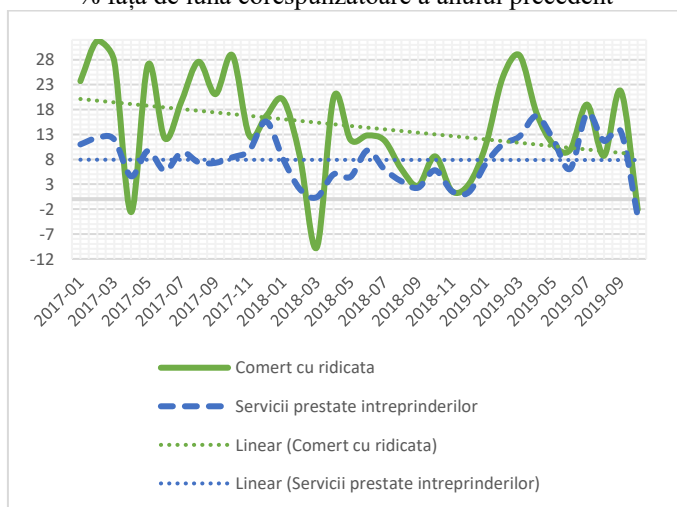
Sursă: Biroul Național de Statistică

de sănătate și asistență socială (-1,8 p.p.) și activităților agențiilor turistice (-2,7 p.p.).

Volumul schimburilor comerciale între producători și comercianți s-a majorat. În ianuarie-octombrie 2019, **comerțul cu ridicata**, care asigură intermedierea dintre producători și comercianții cu amănuntul, s-a majorat cu 16,3% (în prețuri curente) și a înregistrat o valoare a cifrei de afaceri de circa 94,4 mild. lei. O influență majoră asupra creșterii comerțului cu ridicata au avut-o vânzările de produse agricole și animale vii (+23% creștere), vânzările cu ridicata a bunurilor de consum (19,7%), vânzările de produse alimentare, băuturi și tutun (+7,7% creștere). În descreștere a fost comerțul cu ridicata de echipament informatic și de telecomunicații (-22,9%).

Evoluția lunară a comerțului cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor,

% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

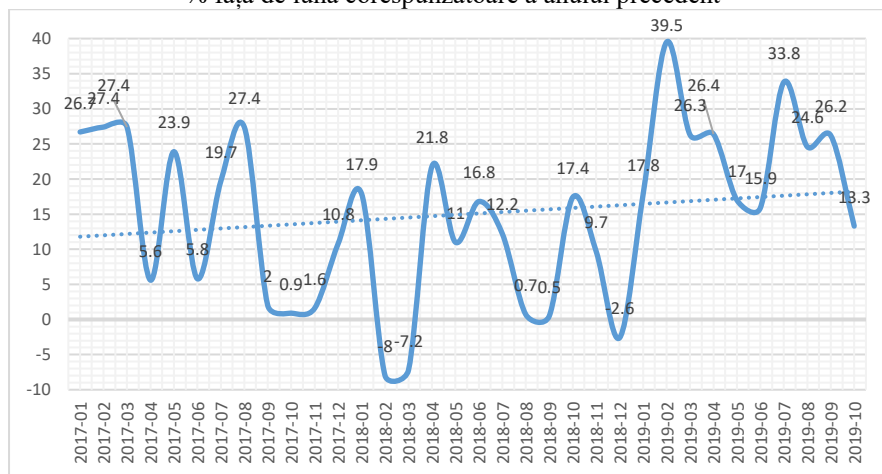
Concomitent, a crescut volumul **serviciilor prestate întreprinderilor**. În ianuarie-octombrie, acestea s-au majorat cu circa 11,7% (în prețuri curente), înregistrând o cifră de afaceri de circa 38,3 mild. lei. Cerere sporită a fost înregistrată, în special, pentru serviciile de transport și depozitare (+8,8%), tranzacțiile imobiliare (+24,3%), serviciile în domeniul tehnologiei informației (+33,2%).

Ameliorarea comerțului cu ridicata se explică, pe de o parte, de creșterea cererii din partea comercianților cu amănuntul, pe de altă parte, de dinamizarea activității întreprinderilor ce utilizează în procesele de producție materie primă furnizată de rețeaua de comerț angro, precum și a agenților economici ce utilizează servicii din partea altor întreprinderi pentru a-și asigura activitatea economică.

Totuși, la fel ca și în cazul serviciilor prestate populației, în luna octombrie 2019, par să apară unele semne de încetinire a consumului din partea agenților economici. În această lună, volumul comerțului cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor au fost în diminuare față de perioada similară a anului trecut (-2,1% și -3,5% respectiv).

Cifra de afaceri în **comerț, întreținere și reparație a autovehiculelor și motocicletelor** a crescut cu 25,3% (în prețuri curente), înregistrând o valoare de 9,2 mild. lei. Această creștere se datorează creșterii cifrei de afaceri la comerțul cu piese pentru autovehicule (+27,4%), comerțul cu autovehicule (+20,7%) și la serviciile de întreținere și reparare a autovehiculelor (+26,5%).

Evoluția lunară a comerțului cu autovehicule
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți

Datele Balanței de plăți reflectă un grad înalt al deschiderii economiei naționale și vulnerabilității față de mediul extern. Cu toate că exporturile au crescut cu un ritm mai mare decât importurile, contul curent s-a deteriorat, atingând 10,6% în raport cu PIB, ceea ce crează presiuni asupra sustenabilității financiare a țării. **Necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a depășit 11%**. Totodată, intrările investițiilor directe străine, deși au înregistrat o dinamică pozitivă, nu au fost suficiente pentru a acoperi necesarul de finanțare.

Evoluția principalelor agregate ale balanței de plăți,
ianuarie-septembrie 2018-2019, mil. dolari SUA

	2018	2019 preliminar	2019 în % față de PIB
CONTUL CURENT	-835.3	-938.3	-10.6
Bunuri și servicii	-2 113.4	-2 167.1	-24.6
Bunuri	-2 383.1	-2 449.3	-27.8
export (FOB)	1 420.7	1 501.7	17.0
import (FOB)	3 803.8	3 951.0	44.8
Servicii	269.7	282.2	3.2
Venituri primare	393.3	381.4	4.3
compensarea rezidenților din muncă (intrări)	689.7	714.5	8.1
Venituri secundare	884.8	847.5	9.6
transferuri personale (intrări)	666.7	686.8	7.8
CONTUL DE CAPITAL	-26.8	-42.0	-0.5
Transferuri de capital:			
administrația publică	12.4	11.8	0.1
alte sectoare	-39.3	-53.8	-0.6
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-862.1	-980.3	-11.1
CONTUL FINANCIAR			

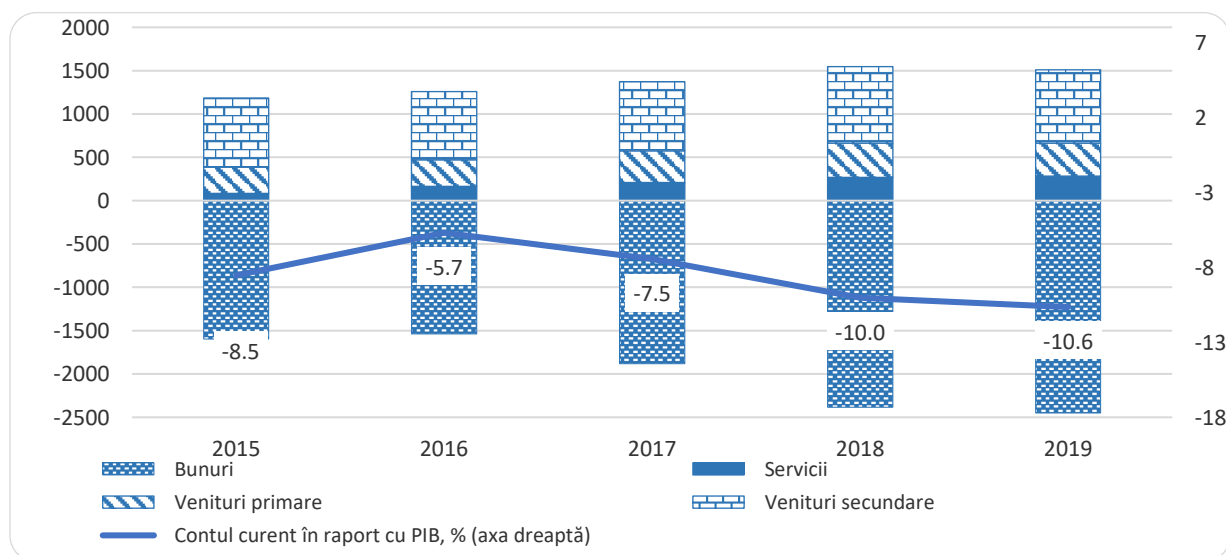
	2018	2019 preliminar	2019 în % față de PIB
Investiții directe	-153.4	-485.2	-5.5
achiziționarea netă de active financiare	35.9	33.3	0.4
acumularea netă de pasive	189.3	518.5	5.9
Investiții de portofoliu	1.0	4.5	0.1
Derivate financiare - bancare, valoare netă	0.4	-2.1	0.0
Alte investiții	-917.7	-504.0	-5.7
achiziționarea netă de active financiare	-544.4	-514.2	-5.8
acumularea netă de pasive	373.3	-10.2	-0.1
Activele de rezervă ale statului, (-) micșorare, (+) majorare	232.8	-22.1	-0.3
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul contului financiar)	25.1	-28.6	-0.3
Erori și omisiuni	-836.9	-1 008.9	-11.5

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul curent și contul de capital

Deficitul contului curent continuă să se adâncească, ajungând la 10,6% în raport cu PIB. În ianuarie-septembrie 2019 deficitul contului curent a înregistrat un nivel de 938,3 mil. dolari, majorându-se cu 12,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018. Această situație a fost determinată de creșterea semnificativă a soldului negativ al bunurilor, precum și de diminuarea soldului pozitiv înregistrat la veniturile primar și secundare. Este alarmant faptul că soldul negativ al contului curent se deteriorează, situația respectivă reflectând înrăutățirea poziției externe, precum și un anumit grad de instabilitate a economiei și a sistemului bancar.

Principalele componente ale contului curent în ianuarie-septembrie 2015-2019, mil. dolari SUA

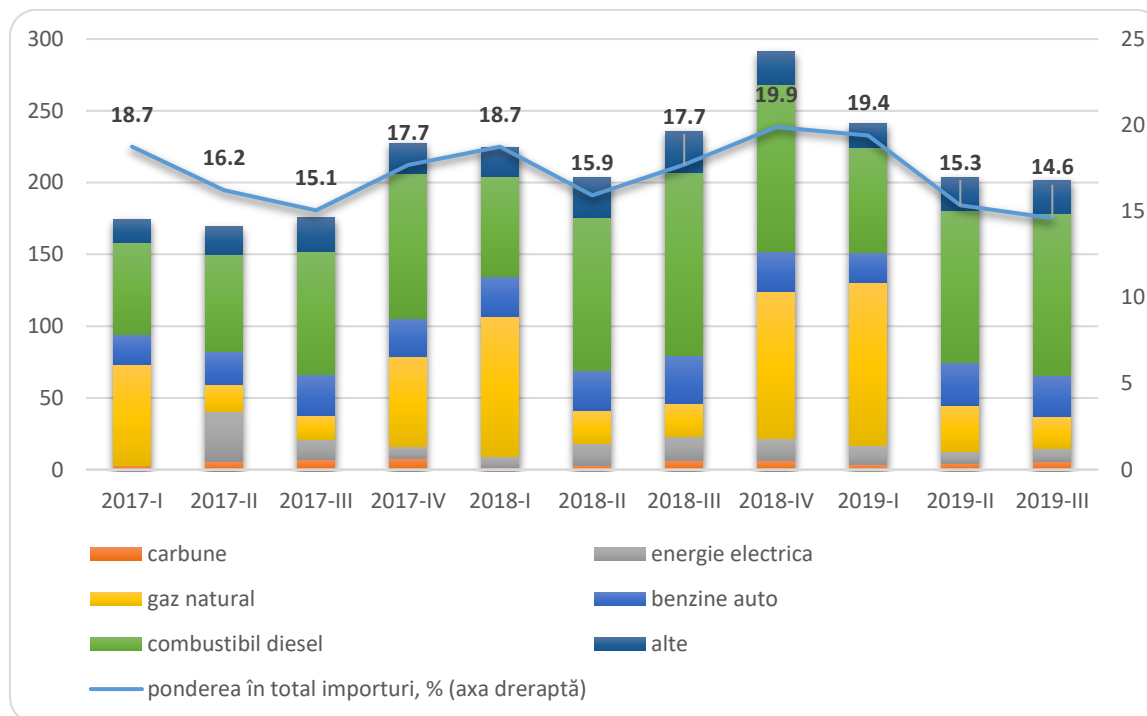

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Intensificarea cererii interne a influențat creșterea importurilor și, ca rezultat, adâncirea deficitului balanței comerciale cu bunuri. Exporturile de bunuri în ianuarie-septembrie 2019 au totalizat 1501,7 mil. dolari și s-au majorat cu 5,7% comparativ cu ianuarie-septembrie 2018. În structura exporturilor au predominat produsele agroalimentare (56% din exporturi totale), care s-au majorat cu 4,2%. Totodată, o contribuție semnificativă la creșterea exporturilor a fost determinată de extinderea activității investitorilor străini în Zonele Economice Libere, în special în ramura industriei autoimotive, asigurând majorări de exporturi de mașini, aparate și echipamente electrice cu circa 17%. Ponderea lor în export total a constituit 21,5%.

Volumul total al *importurilor* a însumat 3951,7 mil. dolari, fiind cu 3,9% mai mare față ianuarie-septembrie 2018. Astfel, importul a constituit 44,8% în raport cu PIB. Cea mai mare pondere în structura importurilor au avut-o produsele minerale (17,3% din importuri totale), fiind în scădere cu 3,4%. Aceasta se datorează diminuării importului de energie electrică cu 21,2%, benzine auto - cu 11,4%, combustibil diesel – cu 3,8%. Concomitent, importul de cărbune a crescut cu 21,1%, gaz natural – cu 17,4%.

Importurile de produse energetice și electricitate, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței serviciilor în ultimii 10 ani are o tendință de majorare, dar valoarea acestuia rămâne mult mai mică comparativ cu soldul balanței comerciale cu bunuri. *Balanța serviciilor* a înregistrat un sold pozitiv de 282,2 mil. dolari, comparativ cu 269,7 mil. dolari în 9 luni 2018. Exportul serviciilor s-a majorat cu 6,1%, iar importul - cu 6,6%. Această situație a fost determinată, în general, de creșterea înregistrată la exportul serviciilor de prelucrare a materiei prime aflate în proprietatea terților (cu 21%). De asemenea, un impact pozitiv important a fost asigurat de serviciile de informatică, exportul cărora s-a majorat cu 15%. Această creștere poate fi explicată prin facilitățile fiscale oferite companiilor și angajaților din acest domeniu.

Soldurile pozitive ale veniturilor primare și celor secundare s-au diminuat, deși, remiterile personale și-au adus contribuția semnificativă la acoperirea deficitului contului curent. Soldul pozitiv al balanței *veniturilor primare*² a constituit 381,4 mil. dolari, micșorându-se cu 3% comparativ cu ianuarie-septembrie 2018 datorită creșterii cu 17,4% a plăților sub formă de dividende achitate investitorilor străini direcți. Concomitent, intrările nete ale veniturilor aferente remunerării salariaților au crescut cu 4,6%. Intrările totale de venituri s-au majorat cu 4,3%, pînă la 762,1 mil. dolari, iar ieșirile - cu 12,7%, pînă la 380,6 mil. dolari. *Veniturile secundare*³ nete au înregistrat un excedent în valoare de 847,5 mil. dolari, micșorându-

² **Veniturile primare** includ: remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți, venituri din investiții (veniturile din participații la capital - dividende, profit reinvestit - și din creanțe - dobânzi), precum și alte venituri primare.

³ **Veniturile secundare** includ transferurile curente dintre rezidenți și nerezidenți - toate transferurile care nu sunt considerate transferuri de capital. Transferurile curente sunt clasificate în funcție de sectorul instituțional care efectuează sau primește transferul: administrația publică sau alte sectoare. Transferurile curente ale administrației publice cuprind impozite pe venit, avere etc., contribuții sociale, beneficii sociale, cooperare internațională curentă. Transferurile curente ale altor sectoare includ impozite pe venit, avere etc., contribuții sociale, prestații sociale, prime nete de asigurare, despăgubiri din asigurări, transferuri curente diverse (transferuri personale între gospodăriile populației rezidente și nerezidente din care fac parte și remiterile lucrătorilor).

se cu 4,2% comparativ cu 9 luni 2018. Diminuarea excedentului a fost determinată, în general, de scăderea cu 15,2% a volumului asistenței tehnice și al granturilor primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale, constituind 95,8 mil. dolari. Totodată, soldul pozitiv al transferurilor personale s-a majorat cu 1,5%, constituind 617,1 mil. dolari. Intrările totale ale veniturilor secundare au însumat 977,6 mil. dolari, cu 2,2% mai puțin, iar ieșirile - cu 13,1% mai mult, însumând 130,2 mil. dolari.

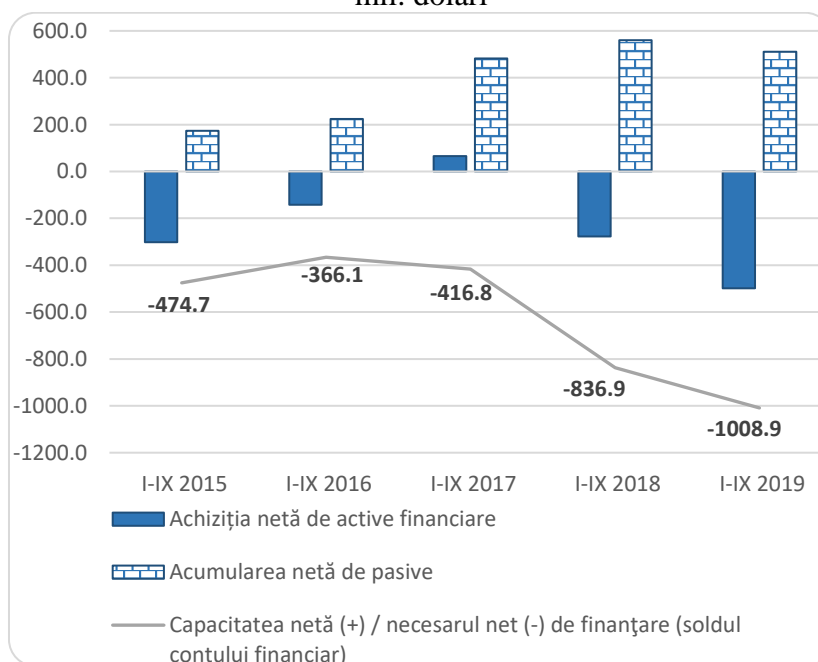
Contul de capital a înregistrat ieșiri de capital, înregistrând un sold negativ de 42 mil. dolari, de 1,6 ori mai mare comparativ cu ianuarie-septembrie 2018. Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 11,8 mil. dolari (cu 5,5% mai puțin comparativ cu 9 luni 2018), în timp ce ieșirile nete înregistrate la alte sectoare au însumat 53,8 mil. dolari (cu 36,8% mai mult).

În semestrul I 2019 **soldul contului curent și de capital** a înregistrat un **necesar de finanțare de 980,3 mil. dolari**, ceea ce constituie 11,1% în raport cu PIB.

Contul financiar

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru acoperirea deficitului contului curent, în mărime de 1008,9 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 510,3 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 498,6 mil. dolari. Această situație a fost determinată, în mare măsură, de creșterea intrărilor investițiilor străine directe (ISD) – o sursă durabilă de finanțare a deficitului contului curent. Totodată, majorarea considerabilă a acestora a fost parțial contrabalansată de creșterea ieșirilor de capital sub formă de credite comerciale și avansuri. După suspendarea parțială la începutul anului a creditării externe, aceasta a fost reluată, ceea ce la fel a contribuit la creșterea pasivelor contului financiar. Totodată, rambursările de împrumuturi primite anterior au înregistrat valori echivalente cu tragerile noi, astfel încât impactul net al împrumuturilor externe a fost ne semnificativ.

**Contul financiar (active și pasive),
mil. dolari**

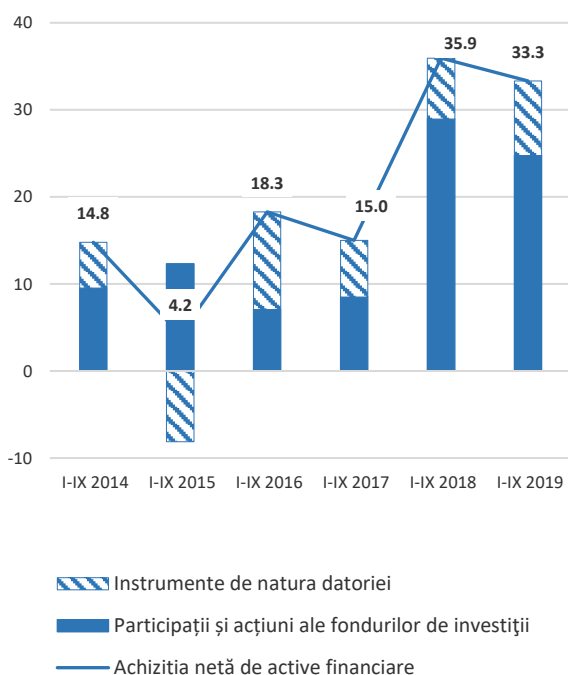

Sursă: Banca Națională a Moldovei

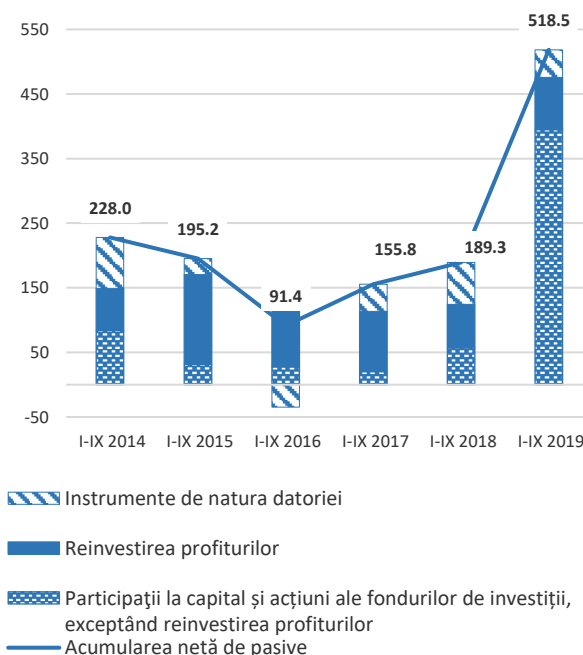
Investițiile străine directe au înregistrat cele mai mari intrări de capital din ultimii 10 ani, fiind direcționate preponderent în comerț. *Investițiile directe*⁴ au înregistrat intrări nete în valoare de 485,2 mil. dolari, majorându-se de circa 3,2 ori comparativ cu 9 luni 2018, ca urmare a creșterii nete de pasive cu 518,5 mil. dolari, în timp ce activele nete s-au majorat cu 33,3 mil. dolari.

Creșterea netă a pasivelor (intrărilor de investiții directe) a fost generată de participațiile noi în capitalul întreprinderilor din Republica Moldova în valoare netă de 394,7 mil. dolari și de reinvestirea profiturilor de către investitorii străini în întreprinderile-fiice moldovenești în valoare de 81 mil. dolari. Totodată, acumularea netă a datoriilor (sub formă de împrumuturi, credite comerciale și alte datorii) față de investitorii străini direcți a constituit 42,8 mil. dolari.

Achiziția netă de active financiare a investițiilor directe pe instrumente, mil. dolari

Acumularea netă de pasive a investițiilor directe pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Pe parcursul perioadei ianuarie-septembrie 2019, investitorii din Republica Moldova au efectuat investiții directe în străinătate sub formă de acțiuni în întreprinderile de peste hotare în valoare de 24,8 mil. dolari. Datoriile investitorilor străini direcți față de firmele-fiice rezidente (activele sub formă de instrumente de datorii) s-au majorat cu 4,9 mil. dolari. Totodată, datoriile filialelor din străinătate față de investitorii direcți din Republica Moldova au înregistrat o majorare cu 3,6 mil. dolari.

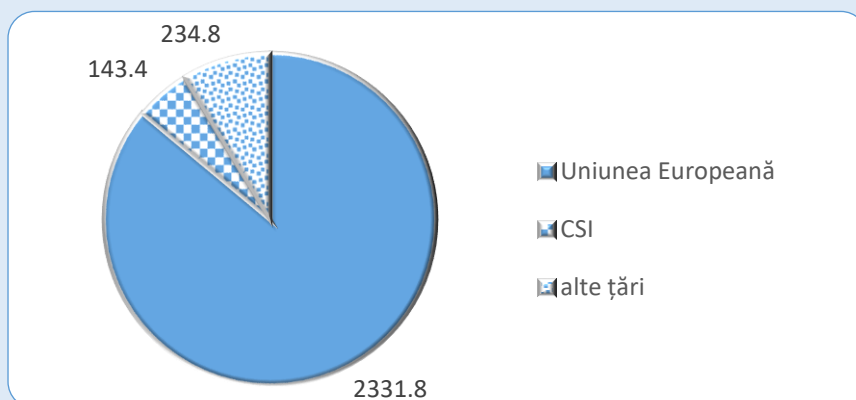
Caseta 1: Stocul investițiilor străine directe la 30.09.2019

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe acumulat la 30.09.2019 a fost evaluat la 4672,8 mil. dolari, din care participațiile la capital dețin o pondere de 58%, împrumuturile de datorii – 42%.

⁴ **Investițiile directe** presupun o relație investițională de durată între o entitate rezidentă și o entitate nerezidentă; de regulă, implică exercitarea de către investitor a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit. Componentele investițiilor directe sunt: participațiile la capital, respectiv capitalul social vărsat și rezervele ce revin unui investitor nerezident care deține cel puțin 10% din capitalul social subscris al unei întreprinderi rezidente, profitul reinvestit de către acesta, precum și instrumentele de natura datoriei (ex. credite) dintre acest investitor și întreprinderea în care a investit.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 86%, celor din țările CSI – 5,3%, altor țări – 8,7%. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Olanda, Spania, Franța, Cipru, România, Italia, Germania, Rusia, SUA.

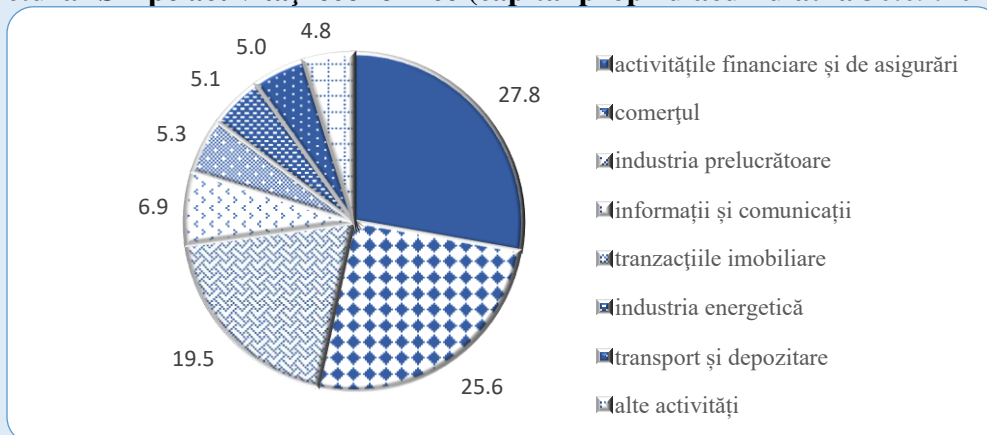
Distribuția geografică a stocului ISD (capital propriu) la 30.09.2019

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (27,8%) și comerțul (25,6%) din stocul total de pasive a investițiilor directe sub formă de capital propriu. Alte activități care au atras investitori străini au fost industria prelucrătoare (19,5%), informații și comunicații (6,9%), tranzacțiile imobiliare (5,3%), industria energetică (5,1%), transport și depozitare (5%).

Structura ISD pe activități economice (capital propriu acumulat la 30.09.2019), %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

*Investițiile de portofoliu*⁵ pe parcursul perioadei ianuarie-septembrie 2019 au înregistrat ieșiri nete de 4,5 mil. dolari.

În 9 luni 2019 *alte investiții* au înregistrat intrări nete de mijloace financiare în valoare de 504 mil. dolari, ca urmare a scăderii nete a activelor cu 514,2 mil. dolari și a pasivelor - cu 10,2 mil. dolari.

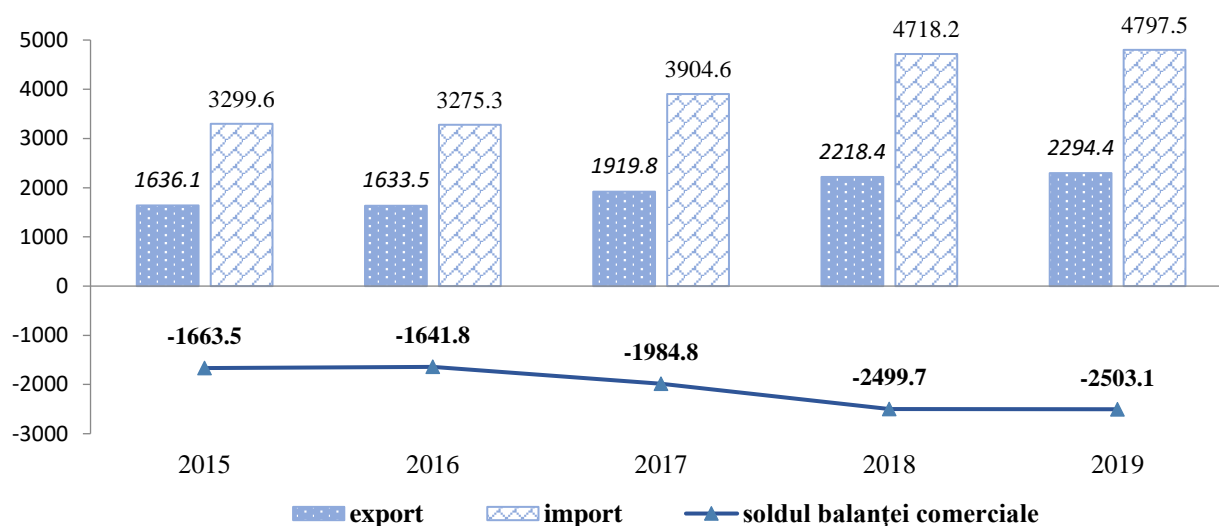
⁵ **Investițiile de portofoliu** includ tranzacțiile care implică titluri de creanță sau titluri de valoare de tip participație, altele decât cele incluse în investițiile directe sau activele de rezervă. Investițiile de portofoliu includ titluri de valoare de tip participație la capital, acțiuni ale fondurilor de investiții și instrumente de natura datoriei, cu excepția cazului în care sunt clasificate fie ca investiții directe, fie ca active de rezervă.

4.2. Comerț exterior

Evoluția comerțului exterior în ianuarie-octombrie 2019 a fost influențată de temperarea cererii externe, diminuarea prețurilor la resursele energetice, în special la gaz natural, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională (Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, în vederea valorificării oportunităților Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE, Acordul de Comerț Liber cu Turcia). Temperarea industriei auto din UE a amplificat efectele negative asupra creșterii exporturilor moldovenești spre această direcție. De menționat că, exporturile au fost în creștere doar grație livrărilor spre Turcia, în timp ce exporturile spre țările UE au scăzut, iar cele spre țările CSI au înregistrat valori pozitive datorită sporirii reexporturilor.

Exporturile de mărfuri realizate în ianuarie-octombrie 2019 au înregistrat o valoare de 2294,4 mil. dolari SUA, mai mult cu 76 mil. dolari comparativ cu ianuarie-octombrie 2018, iar importurile – 4797,5 mil. dolari, mai mult cu 79,3 mil. dolari. În termeni nominali exporturile s-au majorat cu 3,4%, iar importurile – cu 1,7%.

Evoluția exportului, importului și soldului balanței comerciale în ianuarie-octombrie 2015-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui deficit al balanței comerciale de 2503,1 mil. dolari, cu 3,3 mil. dolari (+0,1%) mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-octombrie 2018. În structura soldului balanței comerciale predomină soldul negativ la: petrol, produse petroliere și produse înrudite (19,2% din total), vehicule rutiere (10,1%), gaz și produse industriale obținute din gaz (8,2%), fire, țesături, articole textile (7%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (6,1%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (5,6%), produse medicinale și farmaceutice (5,6%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (5,1%) etc., acestea fiind destinate atât pentru consumul populației, cât și pentru aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă.

Totodată, s-a înregistrat un sold pozitiv la semințe și fructe oleaginoase (7,3%), cereale și preparate pe bază de cereale (5,8%), mașini și aparate electrice și părți ale acestora (4,8%), îmbrăcăminte și accesorii (4,6%), băuturi (4,3%), legume și fructe (3,9%) etc.

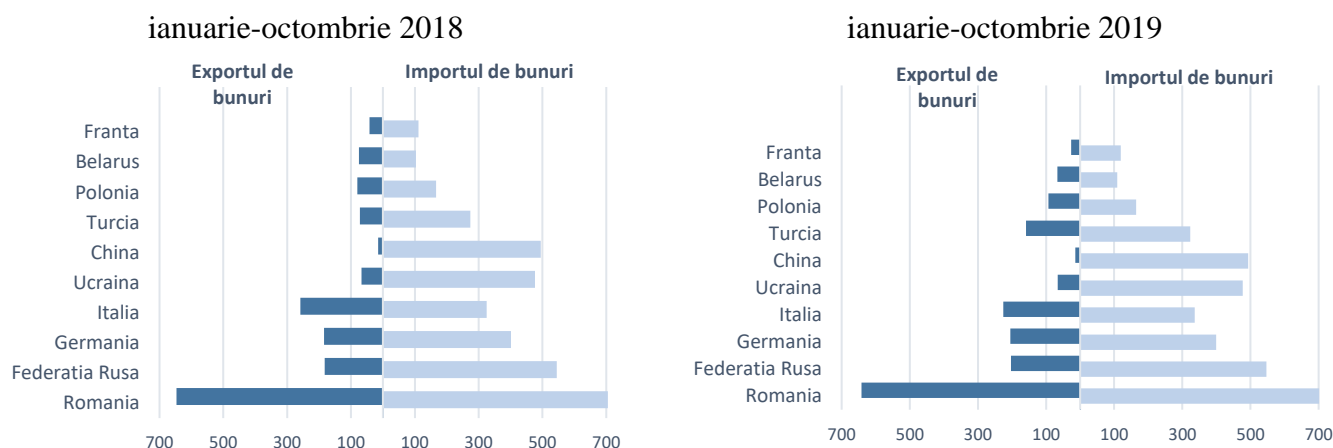
Dinamica schimburilor comerciale

	Ianuarie-octombrie 2018			Ianuarie- octombrie 2019		
	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-octombrie 2017	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-octombrie 2018
Export – total	2218.4	100.0	115.6	2294.4	100.0	103.4
<i>inclusiv în:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	1541.5	69.5	122.9	1503.4	65.5	97.5
țările CSI	348.4	15.7	91.7	354.8	15.5	101.7
celelalte țări ale lumii	328.5	14.8	115.1	436.3	19.0	132.8
Import – total	4718.2	100.0	120.8	4797.5	100.0	101.7
<i>inclusiv din:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	2376.6	50.4	122.2	2391.2	49.8	100.6
țările CSI	1145.6	24.3	118.8	1151.4	24.0	100.5
celelalte țări ale lumii	1196.0	25.3	120.2	1254.8	26.2	104.9
Balanța comercială	-2499.7	x	125.9	-2503.1	x	100.1
Gradul de acoperire a importului prin export	47.0 %	x	-2,1 p.p.	47.8%	x	0.8 p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

În cadrul comerțului exterior pe grupe de țări, s-a atestat diminuarea deficitului balanței comerciale în raport cu *celelalte țări ale lumii* și cu *țările CSI* în proporție de 5,6% și, respectiv, cu 0,1%, iar cu *țările UE* a fost înregistrată o majorare cu 6,3%.

Primele 10 țări-partenere în derularea export-import, mil. dolari SUA

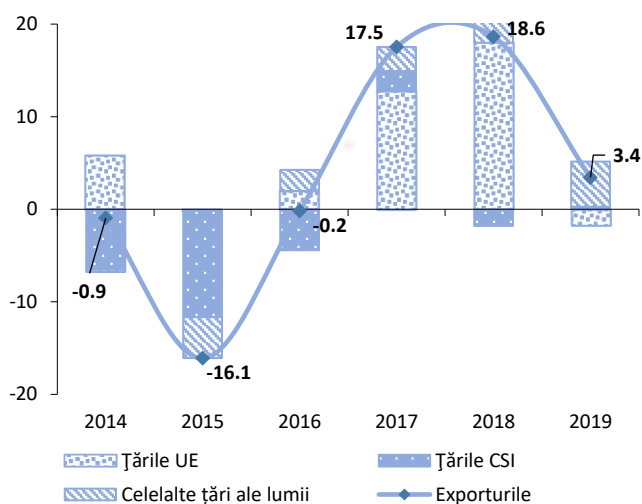

Sursă: Biroul Național de Statistică

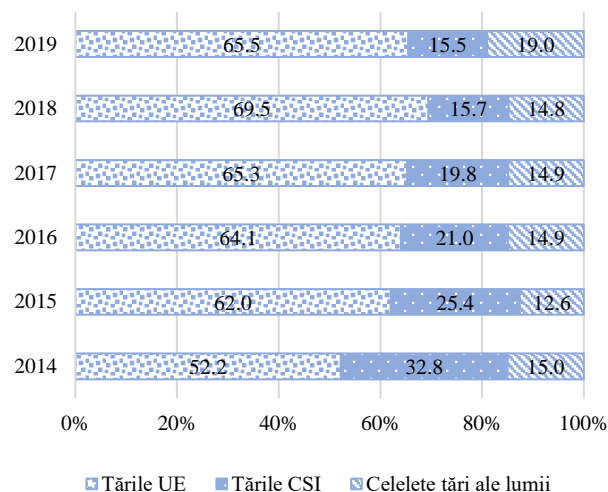
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-octombrie 2019 a constituit 47,8%, față de 47% înregistrat în ianuarie-octombrie 2018.

Exporturile după destinație. Creșterea exporturilor s-a datorat, în totalitate livrărilor cu destinația "*celelalte țări ale lumii*", însumând 436,3 mil. dolari și depășind cu 32,8% valoarea din ianuarie-octombrie 2018. Printre acestea se remarcă exporturile către Turcia – în valoare de 158,6 mil. dolari (în creștere de 2,2 ori) și Elveția – 68,8 mil. dolari (de 1,5 ori mai mult), care au contribuit la creșterea exporturilor cu 146%.

Creșterea anuală a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-octombrie 2014-2019

Structura exporturilor pe grupe de țări în ianuarie-octombrie 2014-2019 (%)

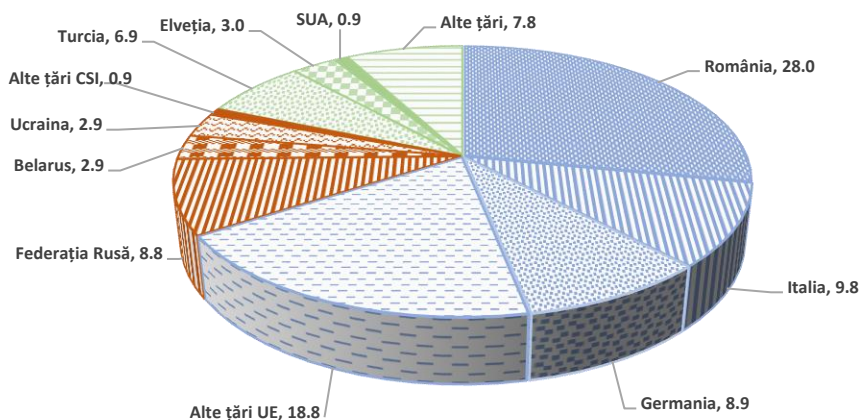

Sursă: Biroul Național de Statistică

Principala destinație a exporturilor Republicii Moldova rămâne țările Uniunii Europene, cu o pondere de 65,5% în total export. Livrările de mărfuri către această grupă de țări au însumat 1503,4 mil. dolari și s-au micșorat cu 2,5% față de ianuarie-octombrie 2018, având cea mai accentuată contribuție negativă la evoluția exporturilor și au sustras 50,2% din creșterea acestora. Cele mai semnificative exporturi au avut ca destinație țări precum: România – 642,1 mil. dolari (-0,7%), fiind și cea mai importantă piață de desfacere a Republicii Moldova, Italia – 225,8 mil. dolari (-12,8%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord – 42 mil. dolari (-38,6%), diminuarea exporturilor către aceste țări au sustras circa 84% din creșterea exporturilor totale. Concomitent, majorarea exporturilor către Germania - cu 11,2%, Polonia – cu 16,4%, Republica Cehă – cu 45,1%, Bulgaria - cu 5,2% au contribuit pozitiv cu circa 68% la creșterea exporturilor. Se observă o reorientare a exporturilor din direcția țărilor CSI spre UE, în special, în cazul semințelor de floarea soarelui, vinului și strugurilor fructelor, datorată pe de o parte de restricțiile impuse de Federația Rusă, iar pe de altă parte de noile oportunități oferite de DCFTA.

Livrările către țările CSI au contribuit pozitiv la creșterea exporturilor cu 8,4%. Exporturile către această grupă de țări au însumat 354,8 mil. dolari, în creștere cu 1,8% față de ianuarie-octombrie 2018. Cele mai multe mărfuri au fost livrate Federației Ruse – în valoare de 202,8 mil. dolari (+11,3%), Republicii Belarus – 66,6 mil. dolari (-11%) și Ucrainei – 65,6 mil. dolari (-2,3%).

Ponderea principalelor țări în exportul total, % (10 luni 2019)

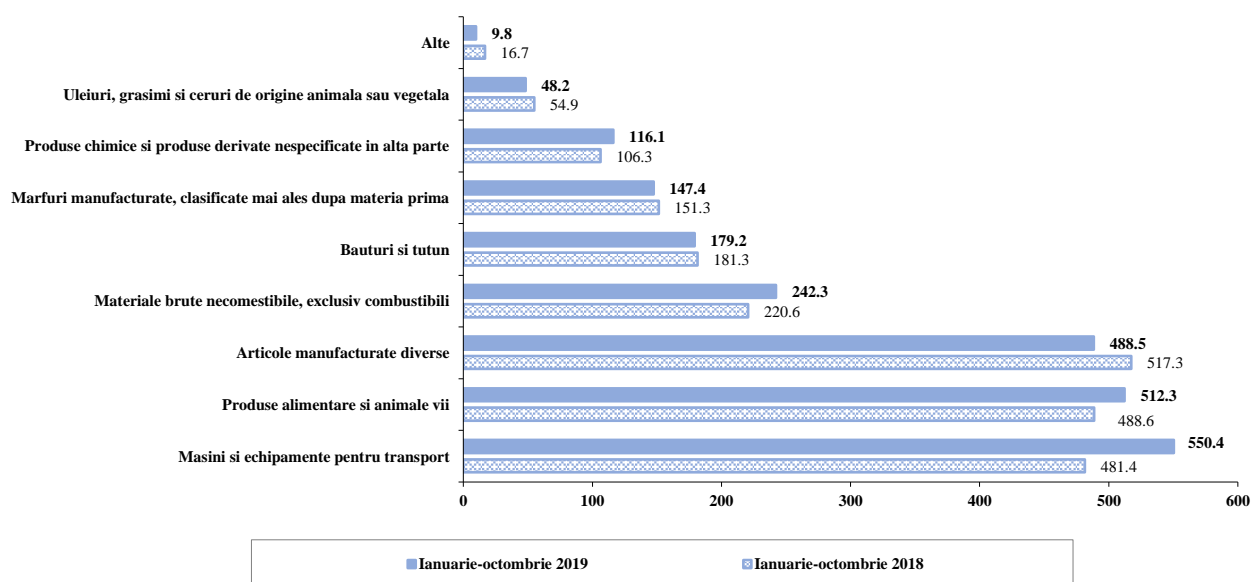
Sursă: Biroul Național de Statistică

Exporturile pe grupe de mărfuri. Creșterea exporturilor a fost determinată în cea mai mare parte de extinderea activității investitorilor străini în Zonele Economice Libere și sporirea capacităților de producere a industriilor care activează în lohn (în special, în ramura industriei auto, asigurând majorări de exporturi preponderent la categoriile „mașini și aparate electrice și părți ale acestora”, „mașini și aparate industriale cu aplicații generale”, „vehicule rutiere”, precum și de majorarea exporturilor unor produse agroalimentare (cereale și preparate pe bază de cereale, legume și fructe, semințe și fructe oleaginoase etc.), datorită unei cereri sporite preponderent din partea țărilor UE pentru aceste produse. Totodată, circa 85% din mărfurile exportate au înregistrat scăderi ale prețurilor, influențând negativ valoarea exporturilor, în pofida faptului că s-a majorat volumul fizic la circa 75% din mărfurile exportate.

Exporturile de mărfuri autohtone în ianuarie-octombrie 2019 au constituit 1629 mil. dolari, cu o pondere de 71% din total exporturi și s-au majorat cu 8,7% față de ianuarie-octombrie 2018.

Circa 29% din valoarea exporturilor reprezintă reexporturile de mărfuri străine, care au însumat 664,4 mil. dolari și s-au diminuat cu 7,5% comparativ cu ianuarie-octombrie 2018. Reexporturile de mărfuri după prelucrare dețin 20,6% din total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale – 8,4%.

Evoluția exporturilor de mărfuri în ianuarie-octombrie 2018-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorul cel mai important care a impulsionat creșterea exporturilor a fost intensificarea activității întreprinderilor din domeniul industriei auto: valoarea livrărilor de *mașini și echipamente pentru transport* a constituit 550,4 mil. dolari, înregistrând o creștere cu 14,3%. De menționat, că ponderea acestor mărfuri în total export este cea mai semnificativă – 24%, influențând creșterea totală a exporturilor în proporție de 90,9%. Din această secțiune de mărfuri, se remarcă exporturile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora, care au asigurat 79,2% din creștere.

Valoarea exporturilor de *produse alimentare și animale vii* a însumat 512,3 mil. dolari (22,3% în total export), fiind în creștere cu 4,8% față de ianuarie-octombrie 2018. Astfel, acestea au contribuit la creșterea totală a exporturilor în proporție de 31,2%, inclusiv cereale și preparate pe bază de cereale – 34,1%, legume și fructe – 15,7%. Totodată, exporturile de zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere au avut o contribuție negativă de 12,8%, produse lactate și ouă de păsări – de 6,4%, animale vii – de 1,9% etc.

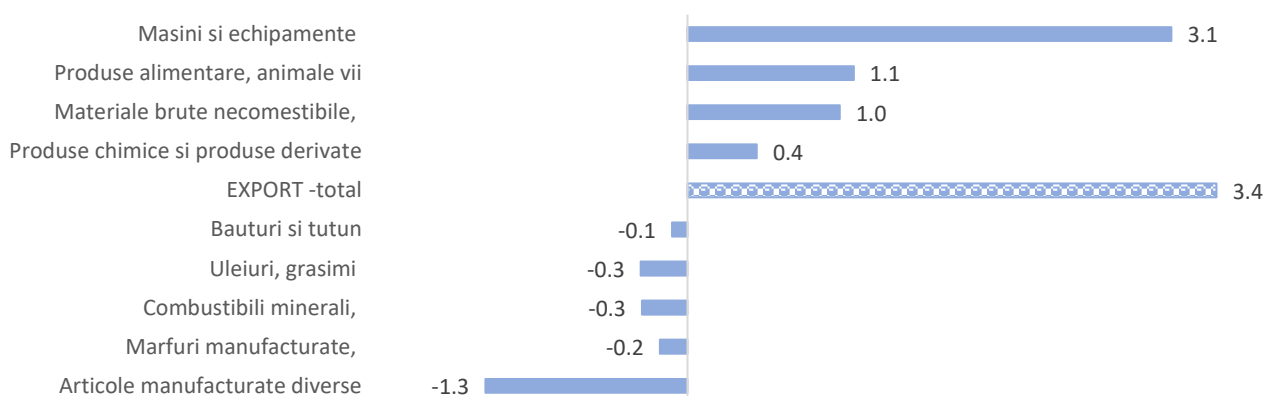
Exporturile de *articole manufacturate diverse* s-au diminuat cu 5,6%, însumând 488,5 mil. dolari (21,3% în total exporturi). Contribuția negativă a acestora la evoluția exporturilor a fost cea mai accentuată – în mărime de 38%, din care îmbrăcăminte și accesorii – 35,2%, mobilă și părțile ei – 14,1%, articole de voiaj; sacoșe și similare – 4%. De menționat că, descreșterea exporturilor este legată de scăderea volumului producției articolelor de voiaj; sacoșe și similare cu 19,7%, îmbrăcăminte și accesorii – cu 9,2%. În același timp, exporturile de articole diverse au avut o contribuție pozitivă de 10,2%.

Valoarea exporturilor de *materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili* s-a majorat cu 9,8% față de ianuarie-octombrie 2018, însumând 242,3 mil. dolari (10,6% în total exporturi). Acestea au asigurat 28,6% din creșterea totală a exporturilor, în totalitate din contul livrărilor de semințe și fructe oleaginoase, contribuția cărora a fost de 33,3%. Concomitent, micșorarea livrărilor de îngrășăminte naturale și minerale naturale au contribuit negativ la creșterea exporturilor - în proporție de 1,9%, piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute - 1,7% etc.

Exportul de *băuturi și tutun* în ianuarie-octombrie 2019 a constituit 179,2 mil. dolari, cu 1,2% mai puțin față de ianuarie-octombrie 2018 și o pondere de circa 7,8% în total export. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi exporturile de băuturi (alcoolice și nealcoolice), volumul cărora a constituit 159,4 mil. dolari, cu 2% mai puțin față de ianuarie-octombrie 2018 și care a contribuit negativ la creșterea total exporturi în mărime de 4,3%. Totodată, exportul de tutun brut și prelucrat – a constituit circa 19,8 mil. dolari, cu 6,2% mai mult, față de ianuarie-octombrie 2018, contribuind la creșterea totală a exporturilor cu 1,5%.

Produsele chimice și produsele derivate au fost exportate în valoare de 116,1 mil. dolari, majorându-se cu 9,3%. Acestea au contribuit la creșterea totală a exporturilor în proporție de 13%, grație sporirii valorii exportului de produse medicinale și farmaceutice cu 34,8%, (rezultat al creșterii volumului de fabricare a preparatelor farmaceutice cu 11,6%), astfel asigurând 25,8% din creșterea totală a exporturilor. Totodată, exporturile de uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare și de produse chimice organice au avut o contribuție negativă de 7,9%, exportul acestora micșorându-se cu 31,4%.

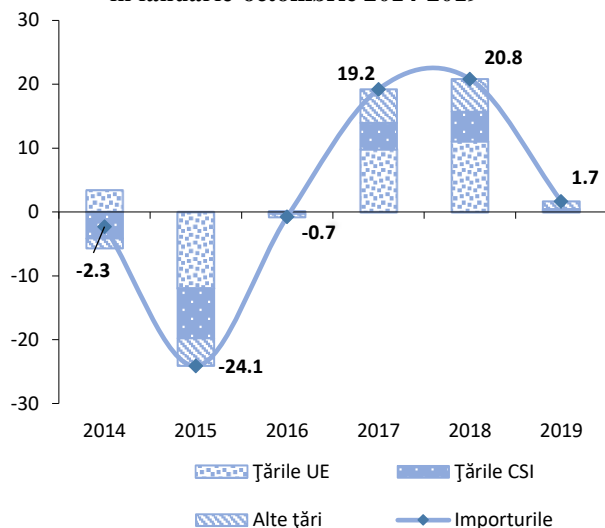
Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor pe grupe de mărfuri, p.p. (ianuarie-octombrie 2019)

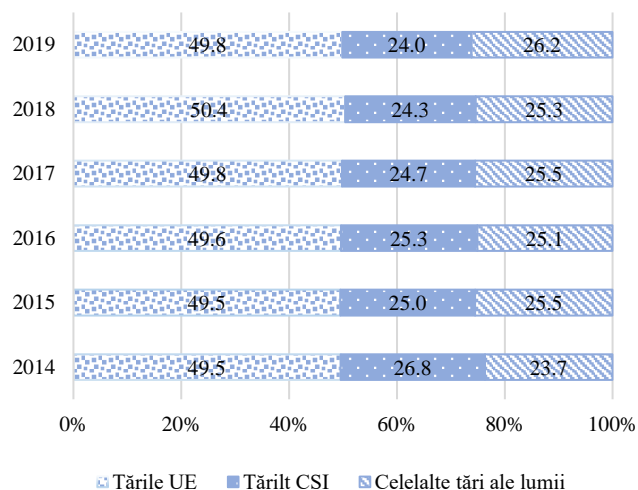
Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile după țările de origine. Creșterea importurilor totale de bunuri s-a datorat importurilor din *celelalte țări ale lumii* – în proporție de 74,2%. Acestea au însumat 1254,8 mil. dolari și au înregistrat o creștere cu 4,9% comparativ cu ianuarie-octombrie 2018. Cele mai semnificative importuri au provenit din China - în valoare de 493,4 mil. dolari (-0,4%), Turcia – 323,1,4 mil. dolari (+18%) și Statele Unite ale Americii – 62,9 mil. dolari (+3,7%).

Creșterea anuală a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-oktombrie 2014-2019

Structura importurilor pe grupe de țări în ianuarie-oktombrie 2014-2019 (%)

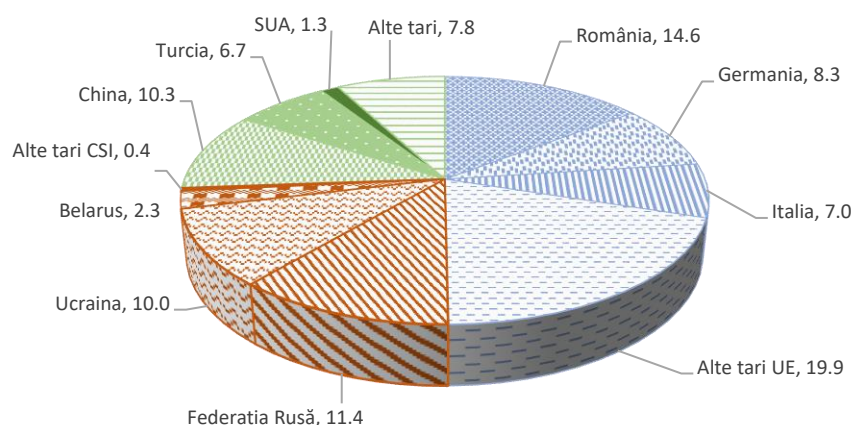

Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile din *țările Uniunii Europene* au însumat 2391,2 mil. dolari și au avansat cu doar 0,6% față de ianuarie-oktombrie 2018. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 18,4%. În mare parte importurile au provenit din România – în valoare de 701,3 mil. dolari și Germania – 399,1 mil. dolari, dar acestea au scăzut față de ianuarie-oktombrie 2018 cu 0,5% și, respectiv, cu 0,6%. Totodată, au crescut importurile din Italia cu 3,3%, Franța – cu 7,3% și Republica Cehă - cu 31,7%, acestea asigurând creșterea importului total în proporție de 52,1%.

Importurile din *țările CSI* s-au majorat cu 0,5% față de ianuarie-oktombrie 2018 și au înregistrat o valoare de 1151,4 mil. dolari, asigurând 7,3% din creșterea totală a importurilor. Cele mai semnificative importuri au provenit din Federația Rusă - în valoare de 546,7 mil. dolari, cu doar 0,3% mai mult față de ianuarie-oktombrie 2018, din Ucraina – 477,4 mil. dolari (+0,2%) și Belarus – 108,9 mil. dolari (+4,9%).

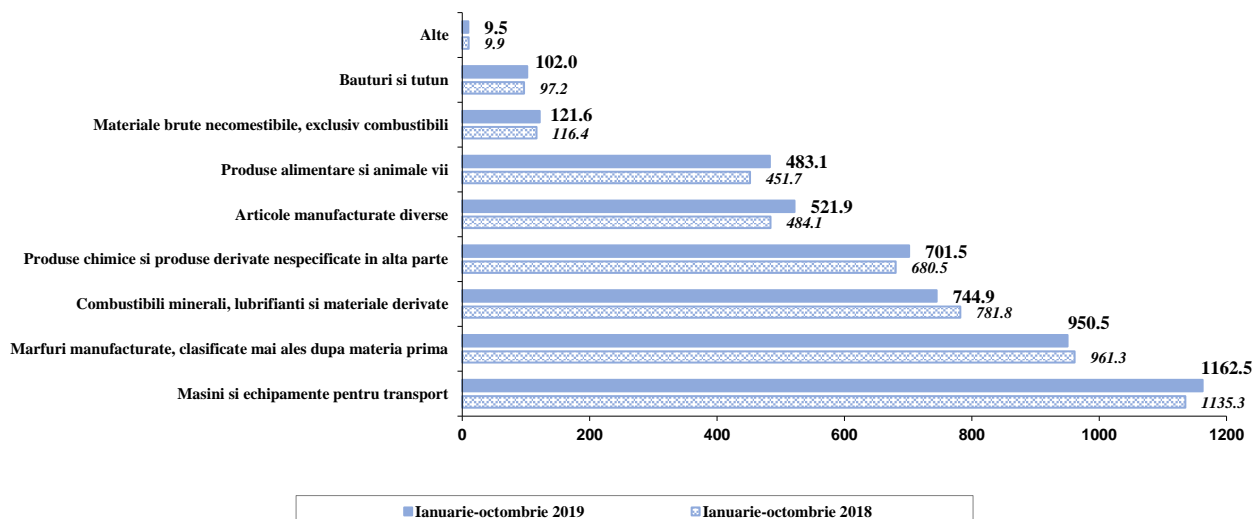
Ponderea în total import,% (ianuarie-septembrie 2019)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile pe grupe de mărfuri. În ianuarie-oktombrie 2019 creșterea importurilor s-a datorat preponderent intensificării creșterii cererii interne pentru bunurile importate cu caracter investițional. În cea mai mare măsură, importurile au avut drept scop aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă și utilaje pentru funcționarea economiei. Totodată, importurile au fost influențate de micșorarea prețurilor mondiale la combustibilii minerali, în deosebi la gazul natural și de încetinirea consumului. De asemenea, valoarea importurilor a fost influențată negativ de micșorarea prețurilor la circa 90% din mărfurile importate.

Evoluția importurilor de mărfuri în ianuarie-octombrie 2018-2019 mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Evoluția importurilor a fost influențată puternic de importurile de *mașini și echipamente pentru transport*. Intensificarea activității întreprinderilor din industria automotive atrage, respectiv, un volum mai mare a importurilor de utilaje și produse materie primă. Astfel, în perioada de referință importul acestora a crescut cu 2,4% și a însumat 1162,5 mil. dolari. Cu o pondere însemnată de 24,2% în volumul total al importurilor, această categorie de produse a asigurat 34,3% din creșterea totală a importurilor, din care: vehicule rutiere – 28%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale – 16,9%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii – 14,4%, mașini și aparate electrice și parti ale acestora – 11,2% etc. Totodată, grupul mașini și aparate specializate pentru industriile specifice au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 23,1%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor – de 10,6%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor – de 4,6% etc.

O contribuție negativă la evoluția importurilor au avut importurile de *mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă*. Acestea au fost importate în valoare de 950,5 mil. dolari (19,8% în total), fiind cu 1,1% mai puțin față de ianuarie-octombrie 2018 și contribuind negativ la evoluția importurilor cu 13,6%. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri cea mai mare contribuție negativă, în proporție de 27,4%, au avut importurile de fire, țesături și articole textile, precum și importurile de metale neferoase – de 14,3% etc.

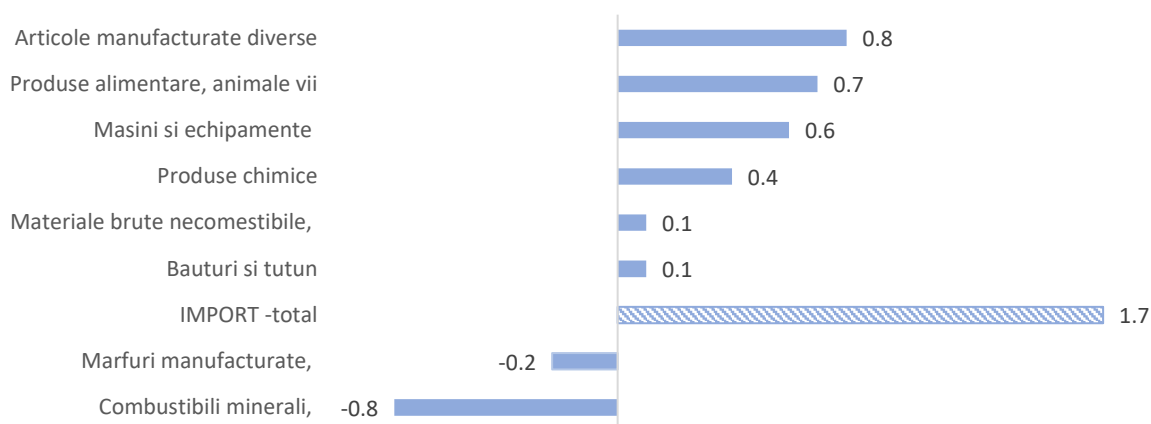
Volumul importurilor de *combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate* în ianuarie-octombrie 2019 a însumat 744,9 mil. dolari (15,5% în total) și s-a diminuat cu 4,7% față de ianuarie-octombrie 2018. În cadrul acestei secțiuni, cele mai influente grupe de mărfuri sunt gaz și produsele industriale obținute din gaz (19,8% din creșterea totală a importurilor) și cărbune, cocs și brichete (2,2% din creștere). Totodată, scăderea cu 8,1% a importurilor de petrol, produse petroliere și produse înrudite a contribuit negativ la creșterea importurilor cu 54,3%. De asemenea, micșorarea cu 24,8% a importului de energie electrică a influențat negativ creșterea importurilor cu 14,2%. Micșorarea prețurilor mondiale la petrol și produse petroliere, gaz natural reprezintă cel mai important factor care a determinat diminuarea valorii importurilor respective.

Importurile de *articole manufacturate diverse* au contribuit pozitiv la evoluția importurilor. Acestea au fost importate în valoare de 521,9 mil. dolari (10,9% în total importuri), cu 7,8% mai mult față de ianuarie-octombrie 2018, asigurând 47,7% din creșterea totală. În cadrul acestei secțiuni cele mai importante contribuții au venit din partea importurilor de alte articole diverse – 26,4%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat – 6,4%, încălțăminte – 5,9%, precum și de instrumente și aparate profesionale, științifice și de control – 5,7%. Concomitent, importurile de îmbrăcăminte și accesorii au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 2,4%.

În 10 luni 2019 au fost importate *produse alimentare și animale vii* în volum de 483,1 mil. dolari (10,1% în total importuri), în creștere cu 7% față de ianuarie-octombrie 2018. Acestea au contribuit la creșterea totală a importurilor în proporție de 39,6%, inclusiv: legume și fructe – 11,4%, produse lactate și ouă de păsări – 8,6%, pește, crustacee, moluște – 7,4%, carne și preparate din carne – 5,8%, cereale și preparate pe bază de cereale – 5,4% etc.

Produselor chimice și produselor derivate le revin 14,6% din volumul total al importurilor, însumând 701,5 mil. dolari, în creștere cu 3,1%. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 26,5%, din care produsele medicinale și farmaceutice – 34,7%, materialele plastice prelucrate – 2,6%, produsele chimice anorganice – 2,2%. Totodată, materialele plastice sub forme primare au contribuit negativ la evoluția importurilor - în proporție de 6,2%, alte materiale și produse chimice – 4,1%, îngrășăminte minerale sau chimice - 4,7% etc.

Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe grupe de mărfuri, p.p. (ianuarie-octombrie 2019)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Persoanele fizice au importat în ianuarie-octombrie 2019 mărfuri și produse în valoare de 171,3 mil. dolari, cu 15,7% mai mult decât în aceeași perioadă a anului 2018. Creșterea importurilor a fost determinată de majorarea procurărilor de autoturisme (+18,9%), cărora le-au revenit 82,7% din importurile realizate de persoanele fizice.

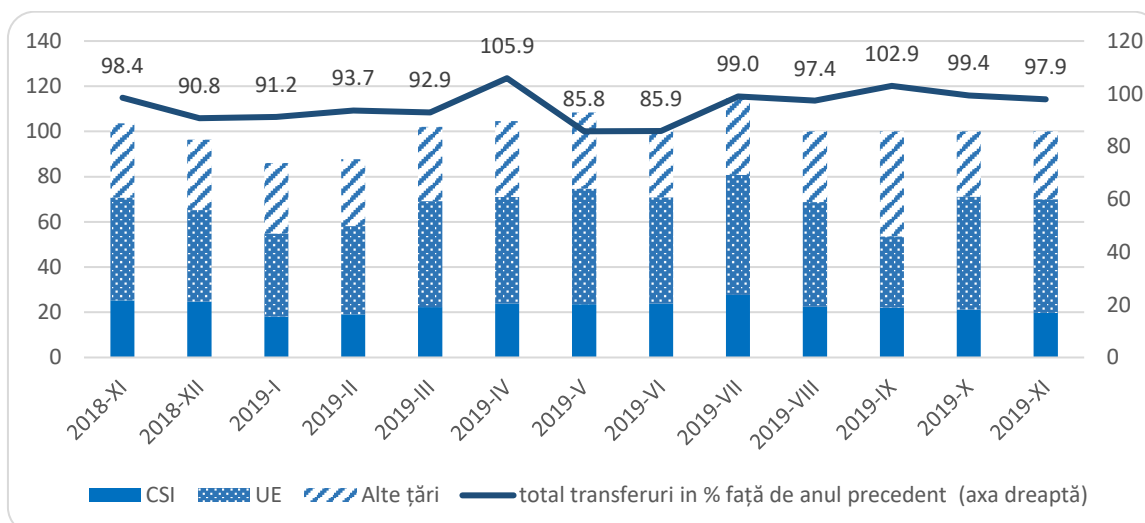
4.3. Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice ale Republicii Moldova

Temperarea activității economiei globale evidențiată în anul curent, care se datorează în mare parte accentuării tensiunilor geopolitice și comerciale și înăspririi condițiilor financiare în țările dezvoltate, se resimte și asupra evoluției remiterilor.

Astfel, în 11 luni ale anului 2019 volumul total al transferurilor bănești din străinătate efectuate prin băncile din Republica Moldova de către persoanele fizice au înregistrat o diminuare cu 4,8% comparativ cu perioada similară a anului 2018 și au însumat 1114,8 mil. dolari SUA. De fapt, diminuarea transferurilor a avut loc începând cu luna august 2018, fiind cauzată, în general, de stagnarea economiei Federației Ruse (țara din care provin cea mai mare parte a remitențelor). De asemenea, transferurile respective s-au diminuat și din contul contractării cererii interne în Italia și recesiunii economice din Turcia.

Factorii principali ce influențează volumul remitențelor sunt salariul mai mare oferit în țările angajatoare decât în țară pentru același post de muncă, precum și nivelul scăzut de trai al populației.

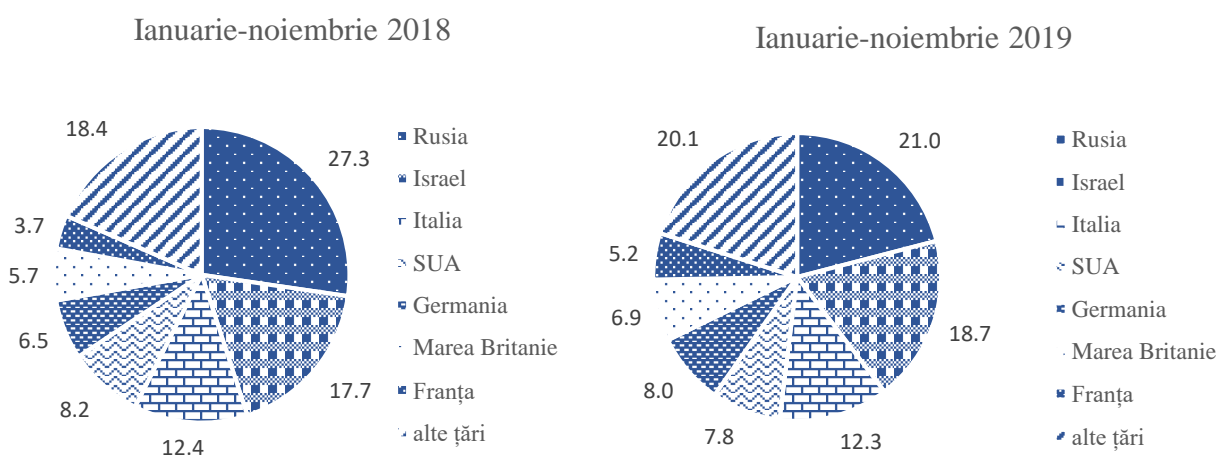
Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoane fizice prin băncile din Republica Moldova, pe zone geografice (mil.dolari)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura geografică a remitențelor, predomină transferurile din Rusia și Israel. Ponderea acestora a constituit respectiv 21% și 18,7%, fiind urmată de Italia cu cota de 12,3% din volumul total. Astfel, acestor 3 țări revin circa 52% din volumul total al transferurilor.

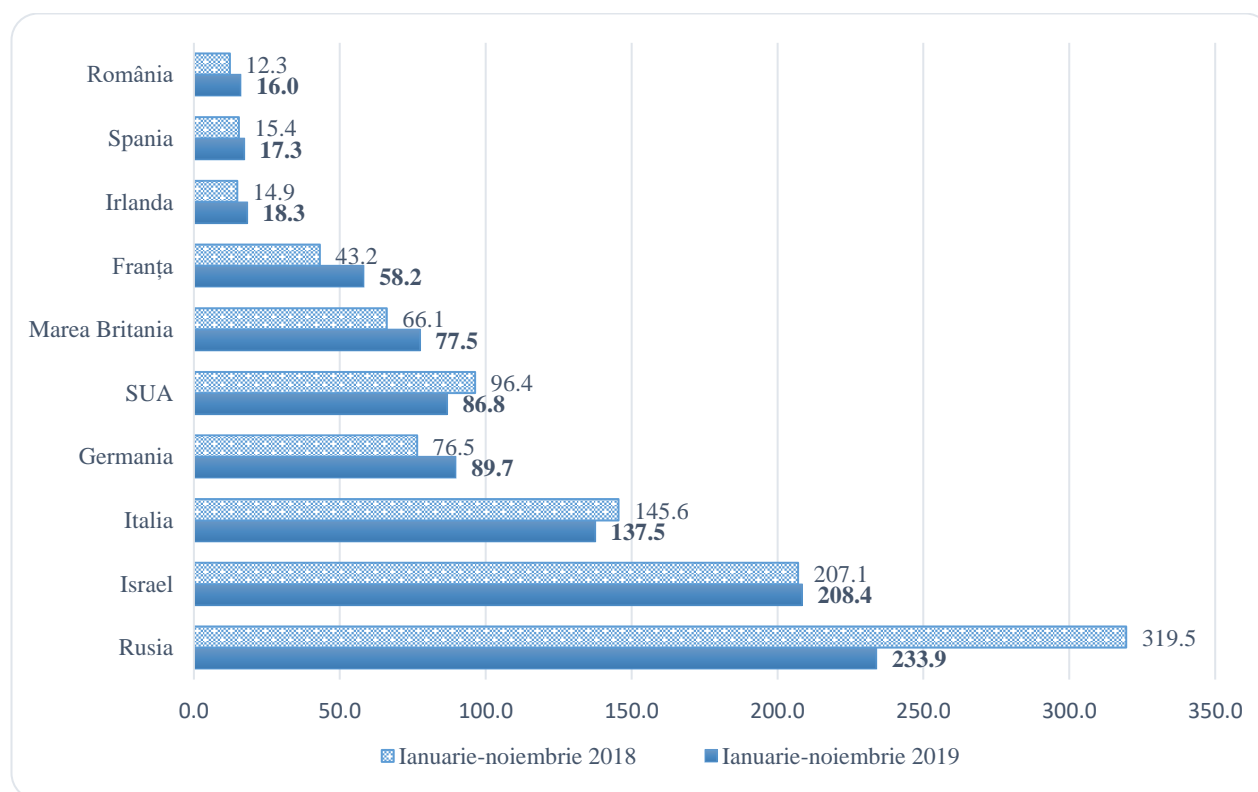
Structura geografică a transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Totodată, ponderea transferurilor din Federația Rusă continuă să se diminueze, atingând 21%, față de 27,3% în ianuarie-noiembrie 2018. Transferurile din Federația Rusă s-au micșorat cu 26,8% față ianuarie-noiembrie 2018. În același timp, transferurile din Franța au crescut cu 34,9%, din România - cu 30,2%, Germania - cu 17,3%, Marea Britanie - cu 17,2%, Spania - cu 11,8% etc. Această situație se explică, pe de o parte, prin stagnarea economică în Rusia și, pe de altă parte, prin orientarea muncitorilor spre statele din Uniunea Europeană și Israel, având acces mai liber pe piețele muncii ale acestor țări.

**Primele 10 țări după proveniența transferurilor de mijloace bănești din străinătate
în favoarea persoanelor fizice,
mil.dolari SUA**

Sursă: Banca Națională a Moldovei

5. Sfera socială

Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de 37,8 mii persoane în trimestrul III 2019. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații (51,9% din total șomeri), la fel și persoanele din mediul urban (53,5%).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4% în trimestrul III 2019. Au fost înregistrate disparități între rata șomajului în mediul urban (4,6%) și în mediul rural (3,4%). Rata șomajului la bărbați a constituit 4,1%, iar la femei – 3,9%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 11,3%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a fost de 8,4%.

La oficiile forței de muncă în ianuarie-noiembrie 2019 au fost înregistrați circa 27,3 mii **șomeri**, fiind cu 13,4% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-noiembrie 2018. Din totalul șomerilor înregistrați, au beneficiat de ajutor de șomaj circa 3,1 mii persoane, numărul acestora fiind mai mare cu 0,1% față de aceeași perioadă a anului precedent. Mărimea medie a ajutorului de șomaj în perioada ianuarie-noiembrie 2019 a constituit 1546,9 lei, în diminuare cu 0,9% față de ianuarie-noiembrie 2018.